

Sanctissimo Leoni Decimo Pon
tifici Maximo Ioannes Reuchlin
se supplex commendat.

TALICA PHILOSOPHIA BEATISSIME
Leo decime, religionis Christianæ Pontifex
maxime, à Pythagora eius nominis parente
primo, ad summos homines excellentibus in-
genijs præditos olim delata, per quàm pluri-
mis annis ingenti latratu Sophistarum occide-
rat, tamdiu tenebris & densa nocte sepulta,
quousq; deum fauore Sol omnis generis opti-
morum studiorū clarissimus Laurentius Me-
dices, pater tuus, Magni Cosmi propago Florentinæ ciuitatis princeps
exoriretur. Quem & si nouimus animo & scientia gubernandi rempu-
blicam & domibelliq; omnia consilio ac prudentia gerendi, tam fuisse
compotem ut nemo ætate sua in ciuili exercitatione uideretur magis
laudandus, tamen ad hoc nobis eum fateri oportet: commodius natum
esse perinde atq; coelitus demissum, ut post eloquentiæ disciplinas &
benedicendi artes à Petrarchis, Philelphis, Aretinisq; rhetoribus ante
iuuentuti Florēting traditas, quo esse absq; controuersia possent ciues
cunctis nationibus exteris nitidiorē scribendi calamo & puritate lin-
guæ ornatiores, ipse tandem patriæ inferret quoq; illam expultricem
uitiorum sapientiam & arcanorū inuestigandi rationem, quæ in libris
& monumentis priscorū ad sua usq; tempora latuissent. Ad id prouin-
ciæ diligenter acciuit unde quaq; doctissimos & ueterum autorum pe-
ritissimos uiros quibus, cum rerum scientia etiam satis esset eloquentiæ,
Demetrium Chalcōdylem, Marsilium Ficinum, Georgium Vespuciū,
Christophorum Landinum, Valorem, Angelum Politianū, Ioannem
Picum Mirandulæ comitem, cæterosq; orbis eruditissimos, quibus an-
tiquorum solertia & arcana uetustas malignitate casuum oblitterata in
lucem rediret. Hoc egere summi uiri certatim. Nam docuit hic, com-
mentabatur alter, legerat iste, interpretatus est ille, ac linguas uertit in
linguas. Marsilius Græciam duxit in Latium, Romanos in Græciam
Politianus reduxit. Instabant omnes operi, nemo non summas Medi-
cibus laudes afferēs. Hos in heroas beatissime Leo, tuus natalis uirgu-
la (ut aiunt) diuina feliciter cecidit, Dñs gratia; certe ut non restaret ul-
lum elegantioris doctrinæ genus in quo tu non euaseris peritior, adeo
quidem

quidem puer amplexus politissimi suauitatem Politiani. Quid multis? Florentia illo quo nihil erat floridius. In qua renascerentur optimarum artium quę antè cecidere omnia, nihil remansit intactum de linguis & literis quo non exercerentur nobilissimi Florentini. Ea fama ego tum quidem uehementer mouebar tactus eius loci cupiditate, ac non solum magnificentissimi & insueti nobis Hercynijs edificijs auitę domus tuę, quam Magni Cosmi nominarunt, uerum etiam parentis tui desiderio uisendi, unde nostro seculo tanta commoda prodissent. Igitur in Italiam profectus cum illustri Eberhardo Probo, Sueuorum nostra ætate primo Duce, cui à Secretis siebam, intraui Florentiam circiter duodecimū calend. Apriles, anno salutis millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo. Cumq; insignem Medicę gentis nobilitatem ei Duci commendassem, ut pro rei ueritate profectò debui, optabat cum eo sibi uiro colloquium habere. Quod ubi animaduertisset, nescio quo reuelante Laurentius, apprehendit peregrini dexteram perquam humaniter, omnesq; nos domum suam duxit, singula uisu digna ostendens. Primò, faberrima equorum stabula, deinde armamentarium omni apparatu bellico refertum, post item singulos thalamos preciosissimis auleis ornatos pulchrosq; tapetas, & in excelsis culminis tecto arboribus consitum nemus, hesperidum hortos acaurea mala, cuius bibliothecam cum in cœlos usque uerbis extollerem, perhumaniter ut solebat uir suauissimus respondit, maiorem sibi thesaurum in liberis esse quàm in libris. Quæso te Papa sanctissime, sinas me loqui tecum aliquanto liberius infimatem de media plebe hominem, Quanta putas me tum captum admiratione cum quodam insigni gaudio, quando uniuerſis applaudentibus audiuissem ad summa te rerum fastigia conscendisse optimum optimi sapientissimiq; principis diui Laurentij Medicis filium, recordabar subito tanquam hierophantes aliquis paternum illud uaticinium uerę prophetię par. Quid hac ex Laurentio laurea fruticari queat, nō modò Laurentibus populis, sed etiam toti orbi preciosius? quis maior excogitari thesaurus possit quàm sit illud tuum ineffabile regnum, unde nobis omnes diuitię tanquam ex Pactoli abyſſo fluunt, omnes gratię, omnes optimarum literarum ornatus, & omne quod est in humanis bonum? Semina iecit pater uniuerſę ueteris philosophię, quę nunc te filio in culmos surgunt, ut te regnante nobis spicas illius metere liceat in omnibus linguis, Gręca, Latina, Hebrea, Arabica, Chaldaica & Chaldiaca, quibus hoc tēpore libri tuę maiestati offerunt, & uberius omnia perficiunt sub tua dititione quę sunt à parente tuo prudētissime inchoata. Quare cogitās sola studiosis Pythagorica defuisse, quę tamē sparsim in academia Laurētiana deliteſcūt, credidi haud ingratū tibi futurū, si & ea foro afferre, quę Pythagoras nobilesq; Pythagorei sensisse dicuntur, ut tuo felici numine legerentur

tur Latinis hæcenus ignota. Italiae Marsilius Platonem ædidiit, Gallijs Aristotelem Iacobus Faber Stapulensis restaurauit. Implebo numerum & Capnion ego Germanis per me renascentem Pythagoram tuo nomini dicatum exhibebo. Id tamen absq; Hebræorū Cabala fieri non potuit, eo quòd Pythagoræ philosophia de Cabalæ pręceptis initia duxit, quę patrum memoria discedens è magna Gręcia rursus in Cabalistarū uolumina incubuit. Eruenda igitur inde fuerant ferè omnia. Quare de arte Cabalistica, quę symbolica philosophia est scripsi, ut Pythagoræorum dogmata studiosis fierent notiora. In quibus omnibus nihil affirmo, Tantum ut opinantur infideles recito, qui Simonem Iudeum Cabalę peritum audituri Francofordię in unam cauponam è diuerso itinere conueniunt Philolaus iunior Pythagoręus, & Marranus Mahometista. Iam uerò reiectis in diuersorio sarcinulis peregrini famem pellere cupientes horrent cōuiuarum tumultuantem gregem, at illis post symposia tabernā deserētibus ita cœpit Marranus, Temperaui à multis mihi uerbis in tanto murmure cœpulonum indigenarum, qui nimium poti à pradio nunc abeunt, ueritus ne male audissem si quouis sermone aduena ego fremitus intercalassem eorum quos exitiosa temulētia onustos nouerim. Pòst uerò quàm hinc illis profectis, soli nos in isto pridem diuersorio conuenimus, ambo, ut est uidere, peregrini, & haud parū ab itinere fessi, iubeas oro caponi, si tua mecum stat sententia, ut secundę mensę ferantur & bellaria minime Sybaritica, quando liberiore gestu conuiuere licet & colloqui. At ecce structores accedunt nescio quę promentes tragemata cum nucibus & caleo utinam Bithynio & cratere incertum zythico an uinario, quanquam nobis omniū nihil monentibus. Tum Philolaus haud mediocri dexterritate ait, cauponariam agit hic institor, ut qui nummis ubiq; locet pedicas, etiam hospitibus addat aurita ministeria, quo plus uini obliguri gestientibus uendat, mox enim atq; de bellarijs sermo excidit, fercula pręsto sunt. Nunc sanè inter honesta pocula opto nobis laxiora sodalitia fore. Nam utriq; me consule uultus, mi conuiua, capiendus est nouus & lassatis membris curanda requies. Potissimum uerò mihi post longam nimis & scabram uiam, durosq; calles, quos hucusq; sum emesus. Quid tibi sit integrum ignoro, cum de tua peregrinatione nòdum factus sim certior, quàm longinquę, aut quis tu, aut undenam ueneris? E Byzantio, inquit ille, Constantini urbe, quam multi Nouam Romā appellant, sum enim patria Byzantinus, studio uariis, siue Græcè uelis, aut Hebraicè, seu magis Latinè, Arabum tamen doctrinam plus callens: & nisi molestum est, tu uicissim indicare ne recuses qui uir ipse sis. Philolaum me nomināt, inquit iste, Alanum natione, disciplina Pythagoreum, & fortasse haud ab similem tui linguacem, sed quod tibi erit uocabulum quęso? Constantinopolitani Marranum me uocant, ait ille, no.

le, nomen à Cerintho & Ebione, scholasticis notum, quòd & aqua tinctus & recutitus apella, utrinque alioqui tam Mosis legibus quàm Christianorum doctrina sum initiatus, scholasticos memoras audio.

Philolaus ad hæc: Id rogo autē, Sūnt ne humanitatis scholæ Constantinopoli modò, inter istos maximè omnium crudeles & truculentissimos Turcos? Plurimæ, inquit ille, quibus se excellentissimis ingenijs homines dediderunt. Est enim plus illic discipulorū quàm decem milium, è Persia, Græcia, Latio, & Iudaismo in unis mœnijs, inter quos cum iam annis duo de uiginti multarum artium auditor fuerim, libuit tandem expatiari aliò, si fortè uel trans alpes inuenirem studio sapientiæ præditos, qui de maximis quæstionibus copiosè queant probabiliterq; dissertare. Tum cuiatis philosophiæ petebat Philolaus, & Marranus. Cuiusuis retulit, cum sim nullis ipse unius disciplinæ legibus astrictus, quo minus ne secta quidem fidei libere quicquid sensero defendere prohibeor. Certè par habes mecum Philolaus, inquit, ut uideo, explorandi desiderium. Nam ad Germanorum nobile hoc emporium Francofordiense migrantibus è Thracia mercatoribus comitem me iunxi, quòd acceperim hic esse Iudæum magnæ in opera Cabalistica famæ, ac ingentis existimationis, quæ una facultas (ut sæpe audiui doctissimos homines, suauis ocio & consilijs uberrimis affluentes, me præsentem, arbitrari) præ cæteris esse queat Philosophiæ Pythagoricæ cognatior, tanquam nihil similis. Nam esse Pythagoram, omnia fermè dogmata istinc expiscatum aiunt. Iudæo illi Simon esse nomen perhibent, Eleazari filio, ex antiqua Iochaicorum prosapia, quem nunc remotis mensis adoriri stat sententia. Ego uerò, inquit Marranus, si per te licet, tecum ipse uirum accedam, tametsi Pythagorica parum edoctus, semper enim mihi Arabes magis uenerationi fuere Algazel Alpharabius, Abucaten, Halî, Abumaron, Abensina, quem Latini Auicennam, & Abenruft quem Auerroem uocant, & reliqui consimiles Peripatetici. Quamquam nemini unquā meâ ætate negatum fuit Constantinopoli qualemcunq; singularum propè linguarum atq; sectarum philosophiam consequi, maxime dissimilium gentium præceptoribus in dies publicè docētibus. Tum Philolaus: Confide, nam facile, inquit, Pythagoreus fit is qui & libenter uerbo credit, & pro tempore tacere potest, & omnia præcepta intellectualiter intelligit. At ille, Astabo saltē ubi patieris, tanquam Pythagoreus aliquis, & audiam qua de re sermo inter uos fiat. Itaque inenarrabili gaudio delibutum me reddes, cum per magni estimauero in conuersatione sapientum fuisse. Et Alanus, Veniamus ait, Nam in pomario domi eius, in qua habitat, deambulare nunc solus dicitur, ac certè hic loci est, & ostium patet. Cernis ne

ne istum ex horto nos uersus incedētem? Age maturius, ingrediamur. Salue magister. Cui Simon de more gentis, Dominus uobiscū. Tū ne Simon ille ludæus? rogant aduenæ. Tum is, Vtrunq; , nam & ludæus sum & Simon. Quæ autem nomina uestri amborum accipiam? quo rectius uos alloquar. Vterq; ad id: Ego Philolaus, & ego Marranus responderunt: ac diuersis itineribus alter alterius nesciens, post longam peregrinationem huctandem conuenimus, quos non hoc emporium tam latè imminens tanto commeatu propè toti Europæ decantatum, ac tot & tam preciosis mercibus illustres nundinæ, tam diuersarū gentium confluxu speciosæ ad sui contemplationem traxerunt, sed unius tui fama perduxit ea cupiditate, ut nobis de omni Cabalística ratione magnopere, ut doctis uisum est & colenda & expetenda, nobiles illas & tam in Scythia quàm in Thracia commendatas ingenti laude cogitationes tuas breuiter & commodè aperires. Ad hæc: Est'ne Simon, inquit, memoria nostri etiam apud Scythas & Thracas gentem tam longinquam. Est profectò, ait uterq;, multo maxima. Nam abhinc ante triennium circiter quatuor lustra, quando tempore illo supputabant uestri à mundi exordio post quintum millenarium annos ducentos octo & triginta, pulsi ex Hispania ludæorum centena quatuor & uiginti millia, indeq; discriminatim illorum maxima pars ad loca nostra exiles profecti, multam in te homine sibi, ut affirmāt, perquàm notissimo artium disciplinam, multas literas, incredibile ingenij acumen, & philosophici sermonis expeditam integritatem, præsertim quoq; Cabalisticæ speculationis diuinam peritiam, & uniuersis auditoribus admirabilem inesse prædicant, ita ut in omnium oculis discendi cupidorum ultra Sauromatas & glaciale Oceanum. Super quo suscepit ille, Tanta de me uestra existimatio uiri Pythagorei, non mediocrem ruborem mihi affert, qui uereor ne si iudicium hoc uestrum ex populari rumusculo conceptum frustrer aut fallam, quantum uis id contingat fragilitate mea, ipse uidear in tam diuinū Cabalæ studium propè mea ignauia dolendam iniuriam commisisse, quo planè quicquid in me languidum, fractum & imperfectum deprehenderitis, id in huius sapientiæ quam desideratis, quandam uergat ignominiam, quasi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem, id quod minime omnium uelim. Nam ego ipse quātuluscunq; sim qui scio quàm sim exiguus aut mecum cæteri Cabalisticæ omnes quicquid uerò esse putentur, laudati si uultis an despecti mitto dicere, tamen hac contemplandi arte nihil est hominum generi usquam qui humi degunt, & præ alijs egregiè polleat ingenio ac mente florent, à Deo collatum expetibilius, nihil ad salutem animorum cōmodius, nihil ad immortalitatem consequendam aptius, quo congruenter naturæ mens humana propinquius ad deificationem ascendat, hoc est ad beatitudinis summum, quod ἡλθ Græci dicunt

ci dicunt, siue id uobis extremum aut ultimum uocare placuerit seu finem, unde contingat, nihilo indigentes, absolute, semper absque impedimento fortunatè, tràquillè, feliciter uiuere, cum artificiosè admodum per quædam symbola terrenis omnibus reiectis, semotaque rerum materia, formam è forma decerpserimus, quousque ad primam omniformem & informem ascenderimus formam. De quo intelligunt Cabalisticæ diuinum Geneseos hunc iussum, Producat terra animam uiuentem ad speciem suam, scilicet ad diuinam Idæam, quæ & ipsa est terra uiuentium in uirtute Dei uiui eam uitam influentis per nomen Adonai, ut cognoscatis, autore Iosue, quòd Deus uiuus intra uos est, & disperdet in conspectu uestro contrarias fortitudines. Hæc in libri *שער ארץ* Id est, Porta lucis inscripti, cap. 2. leguntur. Quo fit ut omnia uitam habentia suo instinctu sursum tendant, & omnia uitam influentia uergant deorsum. Cum enim in isto mundo sensibili quicquid elementis quatuor constat *מורכב* id est, mistum, id omne aut anima careat diuersi & uagimotus effectrice, ceu iacens immobiliter & quiescens ut lapis & ferrum, aut uegetet & crescat ut planta & herba, aut multifariam dimoueat, progrediatur & tantum uiuat ut animantia bruta & conchæ, aut etiam rationaliter loquatur ut homo, quæ solent adolescentes nostri de libro *רוח חן* id est, spiritus gratiæ, sic Hebraicè nominanda discere *חרימים* *חצומה חרי וחמר בר* id est, iacens, pullulans, uiuens, & loquens, nihil profectò eorum est quòd intentum cælo se nò modo quodam arrigat, quasi eo conspectu quendam sibi uirtutis suæ usum gliscens, & mores fingens, ut altissimos terræ montes cælum uersus, ab imis uallibus exurgere cernimus, iuxta Psaltæ carmen, Ascendunt montes & descendent campi, ut experimur in altum procellas maris erigi, ut ascendit mare fluctuans in Ezechiele, ut flatus aëris è cauernis exuperare sentimus. Nam & naturæ Dominus in illo eodem Propheta erumpere facit spiritum tempestatum, ut denique omnia ignea leuari uidemus. Ascendit enim ignis de petra in iudicium uolumine. Ita uiri præstantes quæ uestra ingenij uis est, intelligitis quadam necessitate coactos fateri nos, quanto quæque res nobiliore natura extat, tanto eam adeptione sublimiori gaudere, ceu granum frumenti iactatum in terram, quod nò quiescit donec glebe uiscera frangat, & extra telluris meatus suspiciat & cœlesti aura fruatur. Eadem est ratio in metallicis quoque cum id quòd generosius est in altiores spiritus ebullit ab alkimia sublimatum, ut puriora semper ea uideantur quæ sunt sublimiora. Sic quæ apud inferos esse dicuntur lurida & squalentia, sordibusque depressa iudicamus, quæ apud superos candida & illustria incredibiliq; decore ornata miramur, & præconio laudum prosequimur. Quanto magis omnium opinione cum solers natura rebus iacentibus, uegetantibus, spirantibus ingenia talia ingignat ut altiora petant, profectò nò uidetur ea hominem neglexisse omnium ani-

mantium dominatorem, animal decorum & uenerandum, animal nobilissimum, cæteris præfectum, non modo prudens & sapiens, uerum & contemplatiuum & religionis capax, quin melioribus & sanctioribus ipsum dotibus ornauerit, & præsertim id generis donauerit conditione, ut ex insito sibi naturæ desiderio quibuscunque possit uiribus ad summa & optima tendat. Hominem enim melior natura Deus, ut extat sacratissima historia, ex duobus composuit, limo terræ, & spiraculo uitæ: ut limo indutus, corporea prudenter curet, & spiraculo uitæ præditus, sapienter amet diuina, producâtque terra animam uiuentem ad speciem suam atque propriam, uidelicet illam peculiarem Ideam, non brutorum, non plantarum, non lapidum aut lignorum, sed ab ore Dei natam, & in faciem eius Diuino spiritu aflatam mentis suæ ipsam illuminationem. Hæc illa est, quæ paulò ante à nobis uocabatur Deificatio, quum ab obiecto præsentem per medium suum exterior sensus transit in sensationem interiorē, & illa in imaginationem, & imaginatio in existimationem, & existimatio in rationem, & ratio in intellectum, & intellectus in mentem, & mens in lucem, quæ illuminat hominem: & illuminatum, in se corripit. Hinc rectè acceptum esse apparet, quòd Cabalistsæ in arbore decem numerationum Thiphereth *μικρότης* in medio Sephiroth ponendum censuerunt, magnum illum Adam, quasi lignum uitæ in medio Idealis paradisi, aut quasi lineam rectam (ut aiunt) mediam. Fecit enim Deus hominem rectum, Ecclesiasti regio tam ad supera quàm ad infera flexibilem: ut per Empedoclis litem & amicitiam, in numerationibus illis subter notatam, quæ designantur per *צדק ורחמים* humana se cogitatione agnoscat elementorum & mundani huius regni esse participem. Timore autem Dei, & sanctificatione, per *פחד וחסד* quæ supra eum expanduntur, trium simplicissimæ Deitatis notionum *ביתר חכמה בינה* pro suo captu apprehensiuum. Igitur ad id natus est homo hîc in terris, & ad hoc eum natura finxit atque formauit, ut & pedibus cum bestiis ambulet in terra, & solus ex omnibus animantibus erecto capite, cum Angelis in cœlo conuersetur. Manus autem utrasque inter pedes & caput locatas, tum ad uictum necessarium laborando figat in tellurem, tum ad uitam æternam contemplando leuet in cœlum: ad quarum tutelam, oculorum orbis soli ex omnium sensuum instrumentis homini motabiles inditi sunt, ut in terram pro corporis, & in cœlum pro animi conspiciant salute. Talis est aptitudo atque uis hominis, hæc facultas, hæc potentia, quam non implantauerit utique siue summum bonum Deus, seu natura, nisi facultas in usum & potentia quandoque redigeretur in actum, præsertim in homine industrius & ad id se preparante,

rante. Si enim captus ille diuinitatis non esset homini possibilis, frustra desiderium eius natura ingenuisset, homo nanque agilis & idoneus haud unquam corporeorum sensu & rudi cœmentorum tactu satia-
tur, quin & omni cogitatione ad separatorum puritatem & altissima-
rum rerum cognitionem prouehatur. Ea est plane cunctorum studio-
rum irrequietudo, quibus & uehemens animi applicatio per mora-
les, naturales & mathematicas ueritates, ad supernaturalium disposi-
tionem agnoscitur, & tandem ad primam entitatem fidelis ascensus in-
dulgetur. Verbi causa. Luculentissimum procul ignem exardescere
uidetis, intenditur forma eius per illustre medium quod Græci ap-
pellant *διαφανον*, usq; ad oculum corporeum. Expectat intra spiritualis
uisio & obiectæ rei propriæ formam suam esse percipit, quare ipsam
ceu affinem ac propinquam libenter hospitio suscipit, & per medium
apparentiæ quæ à uobis dicitur Græcè *φαντασια*, spiritualiter iudicio
sensitiuo ac brutali offert, quam quidem effigiem rursus ad iudicium
humanum supernè producit, & paulò superius totum illud ad ipsam
rationem promouet, tum ea tandem post agilem discursum, ita subli-
matam & cribratam corporalis ignis abstractionem transfert ad in-
tellectum. In isto igitur ascensu tres inueniuntur regiones, & in singu-
lis unus abstractionis status. In prima regione obiectum, diaphanon,
sensus exterior, & ibi statur. In secunda interior sensus, phantasia, iu-
dicium brutum, & secundo statur. In tertia, iudicium humanum, ra-
tio, intellectus, & tertio statur. Horum omnium domina mens, re-
cepto lumine superiori, hominis intellectum illustrat & perficit. Ec-
quid aliud opinabimur Cabalistas, de Sechel, Sandalphon, & Met-
atron docuisse? Status autem quilibet, duplicem habet differentiam.
In primo enim cessat corpus, & incipit anima, unde nominatur ani-
mal. In secundo, cessat anima, & incipit ratio, unde nominatur ho-
mo. In tertio, cessat intellectiua potentia, & incipit mens, quæ so-
la sine controuersia de foris aduenit, unde nominatur Deus, iuxta
oraculum, Ego dixi dii estis. Statuum itaque nomina sunt sensus, iu-
dicium & intellectus. Interuallorum autem mediæ, ipsas species defe-
rentia sunt diaphanon, phantasia & ratio, cui rei haud absimile pro-
ferunt in Mercaua Cabalistæ tres patres, qui sunt Abraham supe-
rior, Ishac inferior, Iacob medius. Cum igitur trium regionum duo
interualla sensus & iudicium duplicantur secundum inferius & su-
perius, & utraque ad binos reducuntur terminos, restant decem
scalæ gradus, per quos ad cognitionem omnium, quæ sunt uerè aut
sensu, aut scientia, aut fide ab imo ad summum ascendere possumus.
De quo Abraham Cabalista in libro mirabili letzira, sic ait, אשר
ספירות בלימה י' ולא ט' י' ולא יא' הכן בחכמה וחכמה בכונה בחז
; בתם וחכמה בחכמה וחכמה בחכמה וחכמה בחכמה
Id est,

Decem numerationes præter quid, decem & non nouem, decem & non undecim. Intellige in sapientia & sape in intellectu, inuestiga in eis, & proba ex eis, & statue rem super puritates suas, & repone creatorem in thronum suum. Haftenus ita. Intellectus enim humanus quæ suprâ sunt intelligit in sapientia, & quæ infrâ sunt, sapit in intelligentia. Et sensus exterior statuit rem ab obiecto per species oblatam, & sensus interior statuit rem super puritates, id est abstractiones specierum, quæ antè fuerant diaphano ac demum phantasiæ sunt peculiæ. Deinde iudicium inter phantasiam & rationem, inuestigat ex eisdem apparentijs, & ratio discursu uario conclusionèque probat in eis. Tunc redeo ad initium & dico, quod intellectus creatorem ut causam omnium causarum primam, reponit in thronum suum, quæ est ipsa mens **שכל הפרעל** Habetis itaque uiri solertissimi decem numerationes quibus homini contingit rerum apprehensio, quæ sunt obiectum, diaphanon, sensus exterior, sensus interior, phantasia, iudicium inferius, iudicium superius, ratio & intellectus, & hæc omnia non tam sunt quid, quàm quo. Suprema uerò mens in homine aliud quid est. Quapropter sicut Deus in mundo, ita mens in homine, inter decem Sephiroth regni gerit diadema, & rectè cognominatur **כתר** id est, corona, quæ ut Aristoteles asserit in secundo de Generatione Animalium libro, Sola diuina est, & sola extrinsecus homini accedit, à cuius lumine recepto uirtutes inferiores diriguntur, & gubernantur : **ער השכל והמושגל והמושכל אחר** Id est, quousque intellectus intelligens & intellectum sint unum & idem, ut scribit Commentator arboris decem Sephiroth, quod magistri super uerbis Prophetæ, In lumine tuo uidebimus lumen, ita dijudicarunt, **כי בשפע השכל אשר שפע ממנו בשכל והישר** : Hoc est, quod in influentia mentis, quæ influit ex te, intelligimus & rectificamur. Puto iam esse patefactum omnibus, qui naturæ humanæ conditionem diligenter scrutati sunt. Primò, quod desiderio quidem naturali ducimur, uel (si rectius libet dicere) trahimur ad apprehendendum res summas & diuinas. Secundò, quod eas quantum ad nostram beatitudinem satis est, data opera pro modo & captu nostro apprehendere possumus, ad alterum nos inclinât natura, ad alterum diuinitas, utrunque per ignis figuram sursum tendentis, & omnia quodammodo comprehendentis & lambentis artificiosè à Cabalists demonstratum. De quo Rabbi Ioseph Castiliensis, in Horto nucis, libro secundo, inter cætera his uerbis ait, **הרע לך כי נפש השכלית הנאצלת באדם ומציירת בו היא דקראת אש צורת עליונה** : Id est, Scias, quia anima intellectiua infusa in hominem, & repræsentans in eo formam supremam, ipsa uocatur ignis. Cui applicant Salomonis illud, Lucerna Dei, spiritus hominis. Vt planè tamen fatear, id quod

quod uerum esse tum ratio probat, tum exercitationis confirmat experimentum, non paucis oportet artibus, non ualde minutis humanorum studiorum scientijs, non leui doctrina cum prius instructum esse, cuius industria promptitudo & ingenium ad formarum separatarum ac simplicium mundi superioris & intelligibilis substantiarum contemplationem ita mansuescat, ut in ipsa fermè Dei penetralia irrepant. Ante omnia nanque prudentium uirorum ethicis & bonis moribus eruditos esse nos conuenit, ut turpia uitemus, sequamur honesta. Quod Ecclesiastes admonuit, Custodi pedem tuum quum iueris ad domum Dei: quia Ethan Ezraita in eruditione, sic psallit, iusticia & iudicium præparatio sedis eius. Quo carmine non tantum opera hominum quæ ipsa debent iusticia perfici, uerum etiam & cogitationes cordis & oris uerba complectitur, quæ recto iudicio constare oportet. Quare una uoce ac consimili sensu tradunt Cabalistsæ,

: בי בחמשר אחר התאיה לבר במי הסבלים יבטלו התשוקות העיוניות

Id est, Quod indulgendo concupiscentiæ atque libidini tantum, ut faciunt stulti, corrumpuntur desideria speculationum. Post mores itaque compositos & animum purgatum (taceo quidem nunc penè infinitas siue rectè seu uerè aut bene loquendi regulas, quæ solum uestibula & fores scientiarum sunt, non autem scientiæ) tum opus erit Mathematicis & Physicis, quæ innumerabilia complectuntur, Arabum & Græcorum & Latinorum ubique uoluminibus comprehensa, uel de uniuerso numero pondere & mensura. Vel de omni motu & quiete rebus essentialiter inherente, quam dicunt naturam. Est enim natura, ut Rabbi Iuda Ben Leui scribit, in libro Alcozer, התחלה והסבה

: אשר בה ינוח וינוע הרבר אשר הוא כי בעצם ולא במקרה

Id est, Principium & causa qua quiescit & mouetur res, in qua est per se, & non per accidens. In hac terminatione uidetis quantæ & quales, quot & quàm interminatæ res congeruntur, ut ferè sint omnia nobis suscipienda naturam inuestigantibus, quæ à supremo coelo ad infimum terræ centrum continentur, siue suo nitantur robore ac substent, seu quoquo modo se habentia innitantur & accidunt, ut non tota ætate hominis uel ipsa nomina singularum inueniri (taceo proprietates, conditiones, uires, mores & operationes) queant, propter eorum quæ scire cupimus propè infinitatem, & uirtutis nostræ rationalis capacitatem, & rerum inuestigandarum difficultatem, & humanæ potentiae fragilitatem, & desiderij nostri multiplicem distractionem. Quid enim? nōne Abraham dictum fuit, Suspice cœlum, & numera stellas si potes: nec potuit ipse, quanquam suo tempore, secundum Rabbam, insignis Astrologus erat. Vnde tradunt Cabalistsæ, quod בל מה שבשמים לא ירע האדם רבר ממנו אלא בזה השער חלמורי המעט :

Id est, Omne id quod in cœlis est, non scit homo aliquid ex eo, nisi ad ipsum modum Matheseon, seu disciplinarum usque adeo modicum. Quorum hoc dicto admoneor, multa errasse ueteres in Mathematicis, etiam in quibus illi totam penè uitam, ut mos est studioforum, contriuere. Quod in suis recordatur scriptis Abubacher, posteris nobis attestatus antiquos eo seculo etiam usq; Aristotelis post tempora non plenè Mathematica sciuisse. Ait enim sic, **כי הלא מוריד לא** : Id est, Quod Mathematicæ scientiæ non erant tempore Aristotelis perfectæ, cum igitur, ut Salomon inquit, cunctæ res sint difficiles, & in ipsis naturalibus, quorum saltem principia nobis nota sunt, aut esse possunt, **החומר הצורה והערר** Materia, forma, priuatio, tanta in hominibus sedeat apprehensionis tarditas, quid futurum de nobis cogitabimus supremas illas spiritualium causarum species intueri quærentibus? Ad quod omnium inferiorum abstractionibus, discursu, ratione ac logicis speculationibus opus erit, quæ facile possent totam hominis uitam occupare, ut est non nullius ponderis discere, **המאמרים** quæ appellamus prædicamenta, & ut ad illorum consuetudinem loquar genera generalissima, uidelicet quæ sunt : **עצם כמה איכות חסרופות מתי אנה מצב לו יפעל והפעל** : Id est, Substantia, quantitas, qualitas, relatio, quando, ubi, situs, habitus, agens, patiens: istis enim & constare putant & intelligi, quæcunque in hoc conditoris orbiculari globo continentur. Inueniri autem nihilominus & quæ de his ipsis ac eorum comprehensio diuulgentur atque dicantur, ob idq; prædicabilia nominari : **סוג מין חברל כגולה מסרח** : Id est, Genus, speciem, differentiam, proprium, accidens. Horum omnium dies atque noctes aucupia, plagas & indagines instituunt per singulas cuiuslibet rei causas, quæ sunt : **החומר הצורה הפועל והתכלית** : Id est, Materia, forma efficiens & finis. Ex quibus ut nobis ipsi molliter blandimur, omnis negocij ueritatem uenari queamus quadam euidenti (ut aiunt) demonstratione, quam **מופת** appellant, scilicet de altero ad extremum alterum, tanquam è carceribus ad metam discurrentes, in modum cuiusdam artificij, cui nomen **חקש** indiderunt. At uerò qua solertia & quibus ambagibus illorum hominum, qui hæc plus ostentare soleant, quàm præstare sophismata præstruantur, nostri sic docuere, **יתחבר כל חקש ומופת משתי חקרמות** הגדולה והקטנה בשלשה חלקים והם הנקראים גבולים אחר מהם נישא המבוקש והוא הנקרא חסמה הסמן והשני החלק המשותף והוא הנקרא גבול אמצעי והשלישי נשוא המבוקש והוא הנקרא סצה הגדול והמאלל : **הולרה** : Id est, Componitur omnis syllogismus & demonstratio ex duabus propositionibus, siue præmissis maiore & minore, secundum tres particulas, qui uocantur termini, una ex eis est subiectum

etum quaesiti, & dicitur extremitas minor. Et secunda pars est participans, uocaturque terminus medius. Et tertia est praedicatum quaesiti, quae nominatur extremitas maior, & ex illis conclusio. Hoc est illud rete, hic ille hamus, uiscum & ilex, hoc uinculum quo illorum opinionione libera capitur ueritas, & quo uel circa naturae subiectas res, ut sunt physica, uel naturam comitantes ut mathematica, uel naturam quodammodo exuentes ut metaphysica, indistincte ac quandoque frustra utuntur. Quae autem a natura prorsus & ab omni materia & motu sunt essentialiter absoluta & separata, dicimus theologica, quippe istis linguacitatibus & syllogisticis susurris non subiecta, ut quorum tanquam immediatorum non sit proprie loquendo scientia, sed firmior ac ualidior notitia. Quo absolutius Aristoteles in librorum Illustrium, quos post Naturalia scripsit, uolumine primo, nobis insinuat, quod illius quidem notitiae possessio est non humana, tum ut conspicimus, quia raro & uix e millibus uni contingit, quasi uideatur magis illabi quam humanitus acquiri, tum quod in summa constituitur difficultate propter tenuem (arbitror) & exilem intellectus nostri ab initio instinctum. Quod figura quadam ingenuit Zophar in libro Iob, Pullus onagri homo nascitur. Deinde, ob naturalis aptitudinis commoda eruditione adiutae inopiam & defectum. Eo quod longo iam tempore a malis praceptoribus delusi, nondum prudentes pueri tenera in aetate relictis optimarum literarum studiis, ad sorda sophismata compelluntur: illorum suasu, quorum aures praeter utrum hoc & utrum illud cum suis propositionibus & corrolariis, aliud nihil admittunt. Accedit in causa, celeris promotio discipulorum ad gradus superiores, quibus nondum credenda erant tam excelsa, quando in literis humanioribus parum adhuc olei consumpserunt, quare in tot & tantis sentibus & dumetis labore molesto frustra defatigati resiliunt antequam ad uenerandae senectutis annos peruenerint, nempe adhuc aetate uirili florentes. Audite autem uos obsecro uerba Iob: In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. Ideo motus quondam Rab Eleazar dicenti sibi benigne magistro suo Iohanan, Veni docebo te opus de Mercaua: id est, de sublimioribus contemplationibus, respondit אני לא id est, non incanui, quasi nondum consenui. Nouerat enim discipulus ille sagax & praecoxis adulescens ingenij, ad tam sublimem & altam sapientiam non esse aptos nec idoneos, nisi eos qui iam sedatis & extinctis cupiditatum ardoribus & calore iuuenili refrigerato, annis prouecti, cum quadam tamen naturali probitate senescunt. Nam quid adhuc afferret senium commodi, nisi probitatem & constantem uitae integritatem adderet. Idcirco uelim credat omnium nemo, quod ij sint uere theologi quantumcumque senes, quacumque praediti contentiosa loquacitate, qui uitiorum quolibet ge-

nere foedati, superbia, hypocrisis, auaricia, odio, inuidia, & sæpe tecta religione, luxuria, neglecto mentis lumine affectiones sequuntur animales. Afflitt huic meæ opinioni Salomon, qui ait, Abominatio Dei est ipse peruersus, hic est ille qui ab altitudine auersus uergit ad decliua, quantumuis eum natura erexerit in alta. Non ignorauit Algazel Marrane tuus, ille Mahumetista hos sibi contrarios in anima motus sursum & deorsum homini docto quàm infelicissimos fore, quum in libro De scientia Diuina demonstrat, quòd ex contrarietate huiusmodi attrahentium impressionum fit cruciatus in anima fortissimus & maxime formidolosus. Sic præter uitia etiam peruertunt & auertunt secularia negocia, dum fortè parentes, uxor, liberi, res familiaris, amici, inimici, casus, euenta, & quælibet propinquorum necessitudines, haud sinunt uires hominum summos intelligentiæ gradus ascendere. Sed fac quisquis uestrum erit, nihil in nobis situm esse quod impediatur, finge captum ingenij nostri scelicem & faustum, nulla sit dementiæ aut desipientiæ ne species quidem. Iam parata succurrant omnia quæ ad suscipiendum res altissimas pertineant, ut de nostra fragilitate rectè queri nemo possit: tamen à speculando, non ne plurimos deterrebit excelsior cælo, profundior tartaro, diuinorum obscuritas illa nec sensu nec ratione peruestigabilis, quæ à studijs nostris non ut cæteræ scientiæ lucem recipit, sed secum affert & quasi de suo ipsa promptuario in uiros non indignos radiat atque lucet, quam nec sua sponte ut uilem sese passim prostituit, nec non inuitata se offert, sed à nostra uoluntate humanis ante scientijs perquàm ornate instituta, non ualde repugnans attrahitur, quemadmodum si retusum ferrum, ut ait Salomon, & non prius politum fuerit, exacuetur multo labore, & post industriam sequetur sapientia? Etenim quæ à sensu prouehuntur ad intellectum, diligentia quadam studiorum & artificiali ratione colliguntur, ultra uerò quæ ab intellectu ad mentem & ad eius lumen pertingunt quasi diuinam induunt personam, & idolo carent humano, ut ijs queat nihil à nobis cogitari profundius. Super ea igitur re ingemuisse uisus est idem Salomon, cum ait, Alta profunditas seu profunda profunda (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? Non dixit, quis habebit eam: nonnulli enim habuerunt. Sed quis inueniet, tanquam difficile, nō autem quoquo modo impossibile, quia Dominus dat sapientiam, & beati qui inueniunt eam, ut est in sacris oraculis. Paucorum est igitur inuenire illam & eorum quidem beatorum, super quos non suis meritis, sed dono dei coruscat tam uenerandi luminis splendor. Sanè arbitror neminem fore qui nesciat, non esse multitudinis audire dei sermones, quapropter clamabant ad Moysen, Loquere tu nobis & audiemus, non loquatur nobis deus. Te inquit, te audiemus, qd' Onkelus interpretant Nezabel, Quare in capitulis pa-

trum ita legitur, Mose kibel, id est Moyses audiuit & accepit legem de Sinai. Vnde Kabala dicitur, ab auditu acceptio. Quod animaduertendum & memori puto mente reponendum, ex tanta fuisse hominum multitudine, tot etiam sanctorum, Moysen ipsum, qui ad ueri & æqui agnitionem ab ore Dei recipiendam unus, & præter eum nec alter aliquis esset destinatus. Sic enim Cabalista ille Azariel Bar Salomo Garonensis scribit, לא כל הנביאים חזו יבולים לשמוע דברו : השביתה כי אם משה : Quod est, Non quidem Prophetæ omnes fuerunt potentes audire sermonem ab ore Dei, nisi Moyses.

Vos igitur optimi uiri, quorum animos meo erga uos amor communia studia mirificè deuinciunt, ex his facile perspicitis, quæ mihi obiter exciderunt, rem ualde necessariam humano generi cœlitus indultam esse Cabalam, sine qua nemo tam raram, tam difficilem adipisci queat apprehensionem Diuinorum, quæ certè non sunt mortalium rationum probationibus, non senticosis inanum uerborum contentionibus, non humanis syllogismis propter eorum Diuinitatem subiecta, quin immo tam magna, tam grandia, tam infinita, ut una hominis ætate, uel (si libeat) denique pluribus omni quantumcunque indefesso labore superari non possint, etiam si uitæ nostræ anni tendant in multa secula, nobis planè in hoc luto, in hac argilla & densi corporis cœmento spirantibus, & corporeo sensu cuncta præsummentibus. Aiunt enim sapientes Hebræorum Magistri, בי לחגיר בה מעשה בראשית לבשר ודם אי אפשר : Id est,

Quòd ad explicandum uirtutem operis de Bresith carni & sanguini, Impossibile. Quanto magis de Mercaua. Quare faciamus, oportet ut singulares technographi & artifices docendo solent. Credamus unicuique in arte sua perito. Nam logicus de parte orationis à Grammatico recepta credit, Rhetor à logico argumentationum assumit locos, Poëta & orator à musico, Geometra proportionibus ab Arithmetico mutuatur, Astronomia numeris, figuris ac dimensionibus mathematicis fidem habet. Transnaturalia utuntur coniectura naturalium. Et omnis scientia superior rectè præsumit de statutis inferiorum, nihil eorum conata probare quæ ab arte ulla priori audiuerit esse firmata, sed liberaliter dictis credit, ne ante tota homines uita deficiat quàm unius possit disciplinæ uel minima ratio perfectè inuestigari. Quòd si hoc in humanis fit & quasi uilioribus ac sellularijs opificijs ut ab auditu recipiāt atque credāt eis uiris quos præ alijs doctrina esse singulari præditos arbitrantur, an in summarū & diuinarū rerum scientia quā nostris uiribus ne unus item & alter attingere uix possumus, traditionē sanctorū hominū & receptionem fore contemnendā putabimus, quæ Cabala Hebraicè dicitur. Est enim Cabala diuinæ reuelationis, ad salutiferā dei & formarū separatarū contemplationē tradite, symbolica receptio, quam qui cœlesti

lesti sortiuntur afflatu, recto nomine Cabalici dicuntur, eorum uero discipulos cognomento Cabalæos appellabimus, & qui alioquin eos imitari conantur Cabalistæ nominandi sunt. Perinde atque circa æditos illorum sermones quotidiano labore desudantes. Equidem Philolæ, Marranus inquit, si per te licet opinor hunc Iudæum uno fasce quicquid de Cabala dici potuit Nestorea eloquentia complexum esse, ut pernoscamus quid nomen ipsum designet, ac unde oriatur, sit ne in natura uel in hominum usu aliquid eiusmodi quod Cabalam uocant, denique cuius causa uel propter quid ita sit, quatenus & ad quid utilis, & diuinæ contemplationi quàm uideatur esse necessaria, quantumq; homini possibilis idoneo & ad eam se præparanti. Quis dici Cabalicus, quis Cabalæus debeat, & quis Cabalista, quid opus est uerbis: totum à capite ad calcem, in hoc laudandus, quòd nullas oculis tenebras offundit. Tum Philolæus, Soluisti funem Marrane ingressus mare magnum & uix sulcabile, nondum in portu nauigas, & quæ Simon iste tanquam in breuem tabellam depinxit, uideris per caliginem uidere, ac per mediam nebulam intueri. Adhuc enim ne ad fores quidem eius artis adducti sumus, quare mi Simon Hebræorum contemplatissime, amabimus te, pergas ultra, nobis enim hæcenus non plus profueris, quàm ut ansam præberes de arte Cabalistica latius cogitandi, quid illud sit quod reuelatum est, quis reuelauerit, quis receperit, quid commodi afferat ea receptio, quis modus artis huius, per quam (ut rumor est) miracula fiant, nam id ultimum de longinquo me huc appulit. Expostulabo, inquit Simon, illud omnium primum de Nestorea eloquentia, cuius à Marrano insimulor. Ea enim & Philosopho mihi & Iudæo esset me iudice, opprobrio futura tanquam adulationes amanti cum nequeat tanta breuitate sermonis contineri eloquentia quæ & uerborum & rerum copiam desiderat, & Iudæis nobis in more non sit, ut fucos dicendi sequamur. Nam loqui propriè, non eloqui sub ferula didicimus, & causæ ueritatem magis quàm locutionis ornatum quærimus. Sed absoluam paucis, quod uehementer optatis, ne tot & tam discriminosis itineribus defatigatos, uel neniæ ambagibus quasi oscitantes uos animo pendere sinam, post enim quàm sine ullo ut apparet tedio audiuiſtis, ego quibus uestigijs & indicijs, quot & quibus ueluti canibus diffinitionem Cabalæ uenatus deprehenderim, ne uos in ipso nomine contingat errare, sicut Sophistarum quidam irrisione digni propria temeritate uel si malueritis negligentia discendi falsò asseruerunt, Cabalam fuisse hominem diabolicum & hæreticum, unde Cabalistas hæreticos esse omnes (abstinate obsecro si potestis à risu, quanquam est ridiculum ingens, at desinite uelim hæc hominum monstra & portenta ridere) commodum ea proferam, de quorum certitudine dubitantes me rogastis, si prius

prius commonuero Cabalam nec sensuum rudi tactu, nec imperiosis logici artificij argumentis esse quarendam, cuius fundamentum in tertia cognitionum regione constituitur, ubi non iudicium urgens, non probatio euidens, non syllogismus demonstrans, quinimmo ubi nec ipsa hominis ratio dominatur. Sed nobilior quædam notitia ubi lumen mentis cadens super intellectum mouet liberam credendi uoluntatem. Quæ enim sensu percipiuntur, infra scientiam sunt & ratione certiora: quæ autem mens influit, supra scientiam ponimus, perinde atque rationali discursu solidiora. Constiti paulisper & commoratus sum ne res tam diuinas, fragilitatis humanæ inuentionibus & regulis, ut aiunt, logicalibus subiectas putetis: ignoscite amici, non affero meditata, sed utut causæ intercidunt alia ex alijs traho. Iam enim ad id quod uultis propero, quid illud sit: quod reuelatum est, nemo à me impetrabit, ut existimare queam de omni uos id reuelatione proposuisse cunctorum creditorum, quæ propè uidentur esse infinita, quin potius quid illud sit primarium uniuersale atque præcipuum diuinitatis reuelatum, in quod singulæ reuelationes diuinorum feruntur & reducuntur. Certè id quidem ipsum, Philolaus inquit. Tum Simon, Rectè uero, & est profectò aliud nihil, quàm post ruinam primordiale generis humani uniuersalis restauratio, quæ à nobis *ישועה* & à Latinis salus nominatur. Eius ipsius extat omnium primæ nostræ speciei facta reuelatio, si examuslim uniuersa mundani exordij pondero, qua nulla fuit prior, non enim insomnio correptus quasi diuinaret Adam, per afflatum Propheticum de uxore post soporem loquutus est, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, sed minus se costarum alterius lateris experrectus habere sentiens, postquam ad cuncta singulatim animantia terræ maris ac aëris facto circuitu peruenisset, de subito intuitus Heuam, uir robustus & iuuenis adulescentulam succi plenam, specie uenusta, uultu blando, & humana energia præditam, mutua prurigine cœpit exardescere, ac geniali cupidine oppleri, quæ tum se non erga ullum animal aliud tetigisset. Sic enim Eleazar ait, ille Magister noster, & Salomon commentator sacrarum Scripturarum ordinarius, *שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקדשה רעהו בתם ער* : *שבא על האשה* Hoc est, Quòd uenit Adam ad omne iumentum & animal, & non commouebatur sensus eius in illis usq; dum uenisset ad uxorem. Quibus è uerbis pro hominum fidem obtortum scelus malignitate peruersorum hominum contigit, si modo sint homines, ac non magis diaboli incarnati, & larvæ furiales existimandi, qui seditionem Christianitatis aduersum nos, quamuis secundum leges imperatorum innocenter & pacificè uiuentes, tamē quolibet genere iniuriarū excitare parati, cum sæpe aliàs, tum nuper in ista urbe, dicta Magi

strorum

strorum nostrorū falso interpretati, sic exposuerūt: Quod Adam tunc cum omnibus bestijs & animalibus scēdē coiuērit. Deus bone, quanta turpissimorū nebulonum audacia, infantium Sophistarum assensu & fauore adiuta. Nunquam enim כָּבַד iuxta linguæ Hebraicæ proprietatem luxuriæ coitum significat, tametsi quandoq; pro necessario materiæ subiectæ complexu per quandam illud metaphoram de coitu seminali ex uerecundiæ modestia intelligatur, ut Gen. 16. cap. Ingredere ad ancillam meam, si fortē saltem ex illa suscipiam filios, quo in loco כָּבַד id est, Ingredere ad ancillam: non autem dixit, Coēas cum ancilla. Quod etiam hic par non est, usq; adeo, ut ab hominibus quantūcūq; nequā nequeat accipi consimiliter, propter negocij eius de quo sermo fit impossibilitatem. Nam certē quī fieri posset, ut tantus uir & tam magnus Adam cum cimice, pulice, musca, & cicada seminaliter coiuisset intelligatur. Hæc eam ob causam recensui, ut his & huiuscemodi falsarijs, maledicis & maledictis ac leuissimis trāsugis, neq; in hac neq; alia ulla in parte fidem habentibus, nihil contra nos de sacra quam non nouerunt scriptura credatur. Redeo ad id unde digressus sum. Naturæ itaq; instigatione soli cum uterq; in mūdo essent, uir sentiebat uxorem ad se pertinere, nondum igitur Cabala hæc fuit. Cæterum & hoc ingenij erat uidelicet singularis & acerrimi, ut culque rei protoplastus ipse iam orbis Dominus spontaneo positu nomen adderet, quo cognoscamus uoluntatis id fuisse, non naturæ. Nec illud non rationis extiterit, post legis transgressionem, quod pœnam mortis in monitorio comminatam formidauerit, quam ductu rationis iudicabat fore non corporalem, eo q; se mox atq; de ligno comederat, mori non sensit. Ergo iuxta Ramban, moriendum in peccato intellexit, sicut & nos Cabalistsæ intelligimus. Iam quid in omnibus his oro diuinæ reuelationis fuisse putandum est: certē nihil hucusq; comperimus, quod non totum aut consilio rationis aut motui sensus paruissē dubitauerit omniū prorsus nemo, at illa tam perniciosa legis transgressio, tanta in Deum optimum maximū contumelia, tam infesta temeritas, tam contagiosa libido tam tetra, tam uenenosa pestis toxica & scēda lues, generis humani corruptrix, in uenarum cuniculis insidens, & cum ipso profluuio seminis in posteritatem continuo meatu serpens, an qua possit uia quō ue modo expiari & auerti nulla ualuit humanæ fragilitatis cogitatio præsumpta concipere. Hic inquam hic ad imminentis desperationis quo morbo nihil perniciosius, efficax subsidium diuina reuelatione opus erat, ac ne tunc figmentum suum fictor Deus omnino deseruerat, sed spem quandā iniecit, fore nō impossibile hoc ipsum quāuis immane crimen & contra infinitam maiestatem admissum, tamen tractu temporis finito, aboleri, tolli & extingui. Dixit igitur ad angelos audiente Adam, Et nunc ne mittat manum suam & sumat de ligno uitæ, & comedat, &

quando aliquis perat contra Deum. perit. u. amittit oia uiuat
 uita perit. u. amittit oia uiuat
 in his qd. a. l. u. d. it. in m. i. o. r. i. a. it. qd. l. i. u. obligat. qd. u. g. o. r. e.
 b. r. u. l. u. s. i. n. f. u. s. i. t. i. t. m. i. s. i. p. i. t. a. l. i. q. u. i. c. o. m. p. l. e. s. s. i. o. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o.
 u. i. t. a. p. e. r. i. t. l. e. g. i. s. d. e. a. g. r. u. s. p. r. a. t. i. o. d. o. m. o. t. a. p. u. l. s. a. e. r. a. t. l. i. t. i. o.

uiuat in æternum, & emisit eum Dominus Deus de paradiso uoluptatis. Vox ultima hæc erat, quam ab ore Dei miser audiebat, cum iam ex horto pelleretur, qua tamen inter tot mœrores atque luctus firmam erga creatorem suum recepit spem illam quòd tam horribilis sententia successu temporum fieret ex Dei misericordia reuocabilis, istudq; sibi uerba indicabant oraculi: ait enim, Nunc sine iam, ne mittat manum suam & sumat de ligno uitæ. Nempe haud frustra dictionem nunc, uel iam, addidit Deus, quo præsens tempus designatur, insinuando sententiam non fore perpetuam, sed posse contra eam futuro post tempore abolitionem impetrari, si quando ueniret homo ad uescendum de ligno uitæ destinatus, quamuis tum semetipsum suspicaretur dum spiritus suos regeret artus irreuocabiliter pendere pœnas, quia non fuisset secum perendie Deus, ut solebat, facie ad faciem locutus, quod palàm indignationis erat signum, & alienati ab Adam animi, ut qui antè cum singulis quibusq; animantibus atq; bestiis loquebatur omnium creator Deus, iam cum homine peccatore loqui ore ad os dedignaretur. Ne tamen illum prorsus omni consolatione destitueret clementissimus pater, continuo misit angelum, quo plenius tantæ ruinæ futuram disceret reparationem. Sic enim Cabalistsæ in commentarijs circa librum Ietзира scribunt, שהאבות רבותיהם היו מלאכים ירועים רבו של אדם ריזאל : Id est, Quòd patrum præceptores fuerunt angeli noti, uidelicet præceptor ipsius Adam Raziel. Hic autem summi Dei nutu expiationis ei uiam ostendit, & diuinum sermonem per allegoriam recipiendum, more Cabalistico exposuit, cuius non modò uerbum ullum, sed ne litera quantumcunque minuta & exilis, ac ne apex quidem frustra ponitur. Te autem appello Philolæ, & te Marrane omnium ex doctis doctissimi uiri, accomodate hanc ueniam, quòd fortè religio me prohibitura fuerit alienis à secta nostra & ritu Iudaico non initiatis tam recondita & tam arcana prodere, quorum cognitio, ita me Deus amet, discipulis etiam proprijs sæpe multumq; denegatur, ut uix raris in libris eadem liceat saltem tegumentis ac ænigmatibus obuoluta inueniri. Sic enim in Thalmud legitur, אין מוסרים סתרי תורה אלא ליועץ וחכם חרשים וגבון לחש : Id est, Non traduntur abscondita legis, nisi consiliario & sapienti magistro iuuenum, & intelligenti mago. Quare dicam ne amplius, an taceam? non parum dubitare me faciunt, tum magistrorum interdicta, tum ad scrutandas res altissimas ardor ingens utriusq; uestrùm (ut arbitror) diuino igne inflammatorum. At audacter tamen indulgentior mihi ipsi, temperabo asperitati præceptorum, qui uideo solis lumen absque discrimine super omnes dispergi quotquot obicem remouerint, dicamq; tametsi pro more gentis nostræ perquam ineleganter, tamen utut potero, quæ homines doctissimos sapientissimosq; dixisse, & scripta diuinitus re-

num myſteriu
y nobis.
i quib.
vultu m/ris.
nimiru/ Ad.
y p d
y h p o.

liquiſſe acceperim. Et explicabo nihilominus orationem ſanè occultif-
ſimam à creatore mundi cum beatis angelis in ſuæ diuinitatis penetra-
libus habitam. Dixit namq; Deus, Ecce Adam ſicut unus ex nobis: non
ex uobis inquit, ſed unus ex nobis. Nam in uobis angelis, numerus eſt
& alteritas. in nobis, id eſt Deo, unitas infinita, æterna, ſimpliciſſima &
abſolutiſſima. Nec ipſum unum in angelis ſi quid ſit, eſſe poteſt ſicut in
Deo. Non igitur connumerauit ſibi angelos Deus, cum de unitate lo-
queretur, quoniam repugnat idem aliquid eſſe unum in natura cum
Deo & angelis, tanta eſt creatoris & creature diſtantia. Quid igitur eſt
quod ait, Ecce Adam ſicut unus ex nobis? Hinc ſanè conijcimus alterū
quendam eſſe Adam cœleſtem, angelis in cœlo demonſtratum, unum
ex Deo, quem uerbo fecerat, & alterum eſſe Adam terrenū, repulſum à
Deo quem ex luto manibus ſuis finxerat & horto exegerat. Iſte, unus
eſt cum Deo, hic nō modo alter eſt, uerum etiam alius & aliud à Deo.
Poſt miſerabilē itaq; generis humani caſum docuit angelos ſuos Deus
de reſtitutione aliquando futura ſalutis, per quem nam uentura eſſet:
& quidem docuit non quantum ipſe docere, ſed quantum capere an-
gelica conditio poterat, in præſentia demōſtrans quis eſſet humanum
genus redempturus, tunc enim prædeſtinata planè fuerat ſalus homi-
num, quapropter, Ecce inquit hic eſt ille Adam, qui non tantum poſt
orbis & ueſtri ortum eſſentialiter eſt, ſed etiam ante omnem creationē
in æternitate fuit unus ex nobis antequam tempus fieret. Quod On-
kelus Chaldaicè ſic interpretatur : הא אדם הזה יחיד בלמא בניה
Id eſt, Ecce Adam fuit unigenitus meus ſiue unicus meus in æternitate
ex me ipſo, quo uocabulo utitur Deus ad Abrahā, dicens, Tolle filium
tuum unigenitum. Cumq; futuri perſonam redemptoris iam angelis
indicaſſet, ne forte putarent eundem ipſum mox perfunctorie ſubita
quadam interceſſione hoc odium tam ſcleroſi criminis auerſurum, re-
mouit illico dubitationem, & negotium in tempus diſtulit, ſubiun-
gens, Et nunc præſenti hoc tempore ne iſte meus in æternitate unicus
qui ſubſiſtit ex me ipſo, manum ſuam mittat, & ſumat etiam de ligno
uitæ, innuendo ſcilicet ut quod ſolum nunc fieri prohiberet, id olim
conceſſurus ſit. Quo prudenter intellexerant, quòd tametiſi non nunc
attamen poſt, temporis ſucceſſu per iſtum Adam cœleſtem Deo coæ-
ternum ruina hæc ueniret de fructu ligni reparanda. Domino itaq; uni-
uerſorum ſedenti ſuper thronum ſuum, omnes cœli exercitus aſſiſten-
tes ei, ut inquit Micha, à dextris & à ſiniſtris, pro tanta erga mortalium
imbecillitatem clementia gratias egerunt. Miſſus eſt igitur angelus Ra-
ziel ad Adam collapſum & mœrore plenum, ut conſolaretur eum, cui
ſic dixit, Ne ſupra modum conficiaris gemitu & moleſtia, quòd te du-
ce genus humanū in ſummam corruiſt perditionem. Quoniam origina-
le peccatum hoc expiabitur. Nam ex tua propagatione naſcetur homo
iuſtus

iustus & pacificus, uir heros, cui nomen continebit in miserationibus, etiam has quatuor literas i. h. u. h. & ille per rectam fidem & placidam oblationem mittet manum suam, & sumet de ligno uitæ, & eius ligni fructus erit omnium sperantium salus. Quo sermone finito, ille damnatus & ærumnosus Adam inter misérias omnes quas incidit, inter dolorem, inter luctum, quo in tanta calamitate fuerat affectus, confidens in Deum mutandi delicti spem concepit, & idcirco incredibili erga factorem suum amore tactus, diuinæ clementiæ gratiam habuit. Hæc fuit omnium prima Cabala, primordialis salutis nuncia. O rem gratam, ô causam desiderabilem. Quid commodius? quid acceptius? quid potuit magis opportunum perditæ conditioni mortalium à superis afferri? quid opis præstari conuenientius, quàm ut salutem publicam captiuis nunciarent? Hæc est illa reuelatio sanctissima & summa, in quam omnes diuinæ reuelationes reducuntur, hæc optatissima traditio, hæc saluberrima receptio, in qua omnes Cabalisticæ receptiones recapitulantur, omnes diuinorum traditiones, omnes cœlestium eruditiones & uatum uisiones & beatorum meditationes uniuntur & communicantur. Quam ob rem cum singula hæc Adam uxori suæ palàm renunciasset, coepit ea præsentem ad posteritatis commemorationem & gratiarum actionem erecto altari Deo sacrificare. Ita enim Magistri nostri tradiderunt, שגם אדם הראשון הקריב שור פר Id est, Quòd tum Adam primus obtulit iuuentum. At Heua iam futura uiuentium mater summotâ desperatione, tandem à uiro suo cognita concepit, & peperit primogenitum. Vnde ingenti & incredibili gaudio perfusa, quòd putaret ei mox saluatorem esse natum, sic exclamauit, קניתי Id est, Acquisiui uirum illum quatuor literarum, quas literas ab angelo iam pridem receperant, & acquisitum nominauit Cain. Quem ubi parentes agnoscerent præter spem prauis moribus peruersum, alteram inchoarunt natiuitatem, & genuerunt Abel. Adulescentibusq; tunc utrisque filiis, tradiderunt hanc Cabalam, id est ab auditu de salute restituenda receptionem, tum ab Abel ardentem amatam, tum à Cain uiliter despectam. Opinione uerò ductus Abel, quòd ipse foret idem ille, de quo reuelatam expectarent restaurationem: cum se Deo gratum, fide recta & oblatione accepta sentiret, eo quòd ad ipsum respexerat Dominus, & ad munera eius, ad Cain autem & ad munera illius non respexit, toto coepit pectore mentisq; affectu ligni fructum desiderare, quem in oblatione uitæ constitutum esse iudicabat: eaq; ratione, lignum uitæ dictum, & ita cognominatum, quòd esset per lignum uita creatori offerenda, qui dedit illam, quare manum suam eò conatus est mittere, quòd de ligno acciperet, absumeret ac aboleret: hoc enim אבל designat. Vnde fratris contra se odium patienter tulit, & quærenti occasionem rixæ, uehementer etiam irato,

non se blandis uerbis exposculauit, ut mitigaret illum, sed prorsus ta-
 cuit. Cumq̃ uideret sibi mortē rapto de arbore ramo uel lignea claua
 Cain minantem, q̃ maxime letatus est, sp̃rans ligno interfici, non enim
 tum erat ferri usus ante ortum Thubalcain, qui primus fuit malleator
 & faber in cuncta opera æris & ferri. Claua itaq̃ lignea & prægrandi
 munitus dixit Cain ad Abel fratrem suum: Et fuit cum essent in campo
 & insurgebat Cain in Abel fratrem suum & occidit eum. Romani ad-
 dunt legendo dixit Cain, Egrediamur foras: quod non est in sacrae scri-
 pturæ contextu. Abel autem inermis armato non restitit, sed uolens &
 libens se morti obtulit. Cum non tantum satisfacere pro nobis creditori
 deo, uerum etiā & originale debitū omnino soluere, si fieri posset, & ac-
 ceptabilis deuota constitutaq̃ hostia in solutum præstari paratus esset.
 Post uero q̃ iste decesserat sine liberis, sustinuit Adam multo tēpore, si
 fortē quod in filiis nō inuenisset, id cōtingeret in nepotibus. Sed quid
 iam speraret in reproba Cain generatione, de qua pridē omnis fiducia
 euauit, uidebat eam omnē sellularijs artibus & opificijs incumbere,
 studio seruili nauare operā, tenuiora cōmoda & officia corpori necessa-
 ria sequi, nihil diuinū cogitare, nihil liberale, nihil heroico uiro dignū,
 quare aliam prolem & aliud semen à Deo petijt & impetrauit, quo pla-
 nē suprā q̃ dici queat exhilaratus est pientissimus pater, sic dicens, Po-
 suit mihi Deus semen aliud pro Abel quē occidit Cain. Ideoq̃ uocauit
 nomen eius Seth, quem genuit ad imaginē & similitudinē suam, nō q̃
 ceteri eius liberi nō habuissent formā & imaginem humanā qui & ho-
 mines quoq̃ erāt. Sed quia reliquorū hactenus præter Abel, potius de-
 moniorū generatio q̃ hominū dicenda fuerat, propter illorū execrabi-
 lem maliciā & uitia detestanda. Non igitur q̃ dæmones & diabolos
 substantiuos genuisset, id ita nunc additur, quod impij & prophani qui
 dam mentiunt. Sed q̃ uolūtate malos. Nihil autē est malum nisi uitium
 & demoniū. Pergā itaq̃ si uultis, ut qua ianua sim ingressus, ultrā profi-
 ciscar. Et illi, Perge diligenter obsecramus, inquiunt. Denuo Simon
 ait, Pater noster Adā, rursus ex Seth nepotem suscepit, memor eius Ca-
 balæ quam sibi Raziel tradiderat, q̃ ex sua propagatione nascereť ho-
 mo futurus saluator. Quare uocatus est Enos. i. homo, tunc putabat &
 quidem ualde speratum fuit eum appellandū fore iuxta Cabalam ange-
 licam per nomen quatuor literarū i. h. u. h. uel saltem magis Cabalisticē
 in miserationibus per Sin literā de medio quatuor literarū i. h. u. h. Sic
 enim in sacra historia scribit, וַיִּחַי אֱנוֹשׁ אֶתְּחִלָּה לְקַרְא בִּשְׁם יְהוָה quod Latini
 non admodum doctē legunt, Iste cœpit inuocare nomen Domini: sed
 rari quidam & contemplantissimi Cabalistarū, rectius quo ad linguæ
 proprietatem interpretant, ita de גִּמְטְרִיא tunc expectatus est uocari
 per Sin literā, quæ in arte Cabalistica idē qđ בְּרֵחַמִּים .i. in miserationi-
 bus, & מְּ litera p notariacō designat מִמֶּדִּי, i. de medio. s. quatuor istarū
 literarum

Cain putat
 Gen. 4. 1. 8.

Abel.
 Seth.

Enos.

literarum i.h.u.h. Perinde atque hoc modo intelligi deberet, ו
 : הוהל לסרא בשין בתור יחורא Id est, Tunc expectatus est uocari
 per Sin de medio i.h.u.h. quasi pro angeli enunciato Enos sumeret de
 ligno uitæ mundumq; redimeret, heros ipse nominatus i.h. in misera-
 tionibus u.h. notate arcanum & animaduertite mysterium. Cum uero
 iam nullius angeli destinatione hoc modo appellaretur, tum isto reli-
 cto in alium spem suam locarunt. Angelorum nanq; id est dei nuncio-
 rum monitu nomina patribus indita sunt pro quibuslibet euentis, si-
 ue præteritis, ut quia possedi uocatus est Cain: seu præsentibus, ut quia
 uir, uocatus est Enos: aut futuris, ut quia parentibus luctum præbitu-
 rus, uocabatur Abel. Expectatio hæc in quartam trahitur Enos proge-
 niem, & de Iared natus est Henoch, qui ambulauit cum Deo, sed dispa-
 ruit, quoniam abstulit eum Deus. Tertiò abhinc tractu uenit Noe in
 cōsolationem omnium publicam illam auditu receptam salutem recta
 fide sperantium, quorum ex uniuersa plebe tantum octo inuenti sunt
 qui placerent Deo. Fuit etenim Noe uir iustus & perfectus in genera-
 tionibus suis, & ambulauit cum Deo, qui recepit in mandatis ut face-
 ret arcam de lignis, in qua saluaret mundum. Cabalicè igitur sperauit
 in lignum, sic enim Iob ait, בי יש לעץ הקרה id est, quia est ad lignum
 spes, de hoc fato certior factus quòd in ligno uita homini fuisset pro-
 missa. Sed post ebrietatem sequuta est confusio. Vnde & Babel cogno-
 minatur, quæ nunc Babylon à Balbel, id est Chaldaicè confusio. Hæc
 sub familia & liberis Noe fuit orta. Erant autem filij eius, Sem, Ham &
Iapheth. Futuro itaq; Dei seruo Sem, in quo salutem præ cæteris spe-
 rabat, ita benedixit : ברור יהוה אלהי שם quod Cabalisticè tradu-
 citur, Benedictus quatuor literis Dei Sem, per hoc inquiunt Cabaliste
 חוריע בי יהיה שם עובר האלהים Id est, Notum fecit quòd futurus erat
Sem seruus Dei, ut scribit Rabbi Moyses Gerundensis. Quo intelligi-
 mus desiderium pñ patris fuisse, quòd Sem benediceretur appellatio-
 ne quatuor literarum i.h.u.h. ut fieret originalis peccati redemptor.
 At ne tunc quidem illud uenisse tempus à Deo statutum, quo tanti ca-
 sus reparatio cōtingeret angelus Iophiel ipsi Sem adnūciauit. Ita enim
 scribunt Cabalistæ, רבי של שם יופיאל id est, præceptor ipsius Sem
 fuit Iophiel. Suspendebant igitur ea secula super eiusmodi re cogita-
 tiones suas, usq; in annos Abrahæ filij Tharhæ, qui primo nominatus
 fuit Abram. Ei uiro erat angelus quidam familiaris Zadkiel, sic enim
 scribunt Cabalistæ : רבי של אברהם צדקאל Id est, Præceptor A-
brahæ fuit Zadkiel, qui eandem ei Cabalam tradidit recipienti, quam
Adæ protoplasmati Raziel. Denique (ut arbitror) reliqua sunt haud
 ignota, quòd quanto ille tempore uocatus fuerat Abram & uxor eius
Sarai, tam diu nunquam sibi hæredem genuerant. Post uerò quàm no-
 men uiri mutabatur Abraham, & uxoris nomen Sara, mox Ishac suscep-

Enos.

Noë

Sem.

Iophiel.

Ishac

perunt filium, de quo cum ei iussisset deus, ut unigenitū tolleretur quem diligebat Ishac, & eum in excelsa Moria quodam monte super ligno immolaret, incredibile uidetur quo gaudio & quanta lætitia exultauerit, diuinæ promissionis memor, qua pollicebatur ei Deus his uerbis: Statuam (inquit) pactum meum inter me & te & inter semen tuum post te in generationibus suis scedere sempiterno, ut sis Deus tuus & feminis tui post te, atque in te benedicentur uniuersæ cognationes terræ. Quapropter quam diximus humanæ uniuersitatis salutem in filio se confidebat allaturum, quem subito ad uocem Dei assumpsit, & oblationis omne lignum suis ipse manibus excidit. Nempe lapsum originalem per lignum reparari posse, oraculum docuit. Vnde scriptura dicit, quod tulit Abraham ligna oblationis, imposuitque super Ishac filium suum, & posuit eum in altare super struem lignorum, extenditque manum & arripuit gladium ut immolaret filium suum. Nisi enim recepisset Ishac à patre suo traditam humanæ salutis Cabalam per lignum uitæ atque hominis cuiusdam iusti oblationem futuræ, ut est cunctis uiuentibus horribile mori, non utique fuisset tanta beneuolentia & tam alacri uultu animique hilaritate uisam, impendere præ oculis mortem sponte amplexus, sed uelut est mortalium conditio aut strictum mucronem declinasset, aut uerbis saltem quibusdam lenioribus patris salutem uel mitigasset tamen, uel fugisset. Atqui suspicatus sese fore illum quo futura esset primordialis ruinæ restauratio, nihil sibi ea immolatione duxit iucundius, nihil dulcius ea morte, cuius gratia totum opinionione sua redimeretur genus humanum. Præbuit sanè illi hanc ipsam spem eo firmiorem, quod eundem locum Deus ab orbe condito sacrificijs destinauerat. Terranamque Moria est digito Dei Abrahamæ demonstrata, in qua primus Adam struxit altare, obtulitque Deo munera, ubi & Cain & Abel, ubi & Nohe filijque sui sacrificarunt. Sicut Magistri nostri disputant in capitulis R. Eliezer, astipulante Ramban & R. Ioseph filio Carnitolis in libro Portarum iustitie, & in loco eodem urbs sancta Ierusalem constructa est Salomone Gallo teste. Re autem infecta cum è Moria discederent pater atque filius, audita est uox Zadkielis ad Abraham prolata, Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. Quo salus uniuersa in futuram generationem cognoscebatur esse protelata. Et uox ipsa Dei per angelum Raphaellem super Ishac quoque cœlitus delapsa, Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, ne forte seipsum fore saluatorem illum crederet. Nam hoc quoque Cabalistarum est qui scribunt sic: *אשר יצאנו מן המצרים* Id est, Præceptor ipsius Ishac fuit Raphael. Et intro de filiorum altero spes non erat, qui iam benedictionem paternam exercitatione uenandi amiserat. Esau nomen fuit, de altero magna sibi pollicitus pater prædicit his uerbis rei uenturæ uaticinium præcedentibus, Seruiant tibi populi & adorabunt te gentes.

Non

butan. h
for in mor
in p. o. f. h
brin.

rob.

Non acciderat igitur sine causa de Iacob (sic enim appellabatur iste filius) tam ingens maioribus nostris uniuersę salutis expectatio, sed quia omnium mortalium primus ipse uidit portam cœli apertam, & scalam à terra in cœlum porrectā, & in ea consistentes quatuor literas i.h.u.h. quas apprehendere gerebat in uotis. Consonantem quoq; Sin per notariacōן שמ״ן id est, unctiōem designantem, operi adiecit, quo delibutū lapidem in templū quoddam nomine Bethel exædificauit. Augebat suspiciōem, quòd angelus Piel Iacob erat familiaris, qui multa constanti & opinione & sermone præmonuit, tum quòd Iacob elegit sibi Deus, tum quòd beatus erit ille cui Deus Iacob in adiutorio eius, Scribunt autem Cabalistsę, sic : רבי של יעקב מליאל Id est, Præceptor Iacob fuit Piel. Sed edoctus ab angelo suo Iacob, se non illum fore saluatorem quem hactenus cœlestis Cabala prætulit, negotium in aliud seculum diuina reuelatione reiecit, sic dicens, Congregamini & adnunciabo uobis quod continget in postremo dierum, Non auferetur sceptrū de Iuda, & legislator de femore eius, donec ueniat Silo, & eidem congregatio gentium. Quo uaticinio innotuit aliquem quandoq; fore saluatorem humani generis qui & ex Iuda & in postremis dierum nasceretur, & esset Silo, & sceptrū regni gereret, & ad ipsum gentes confluerent. Quare post hos Patriarchas magnus ille Moyses non sua spōte morti se obtulit, sicut quondam Abel, sicut olim Ishac, sed re-nuit & à cura populi subtrahere se uoluit, quanquam loquebatur cum Deo, ut amicus cum amico, facie ad faciem, & baculo utebatur pro sceptro, & tota Iudæorū gens ad se confluebat. Nouerat tamen se non de familia Iudę, sed de domo Leui ortum esse, nec natum in postremis dierum, nec esse Silo, quod secundum Syriacam translationem Onkeli Chaldaei significat unctum, quem nos appellamus Messia. De omni tamen ratione atq; modo restaurandi originalis casus satis, superq; institutus fuit ab angelo suo Metatron. Ita enim Cabalistsę scribunt, : רבי של משה מטטרון qui est nuncius Sadai. Hanc itaq; sanctissimi Iacob reuelationem uniuersitas prophetarum recepit, quod in postremis dierum nascatur, is ex semine Iuda qui peccatum originale sit aboliturus, Messia rex pacificus, desinente tum sceptro ac præfectura Iudę, conuocatisq; simul undiquaq; gentibus. Hęc usque huc receptio à patribus ad collegium prophetarum per successionem trāsmigrauit, qui singulatim cuncti tractatione quotidiana inter se conferebant de aureo Messihę seculo, in illa beata Spiritus sancti schola exultantes præsumma lætitiā & imo de pectore gaudia sua promentes, uno quodam societatis uinculo in ipso Messia saluatore connexi, quanquā diuersis à se temporibus de illo eodem uenturo rege multifariā multisq; modis differentes, singuli tamen quicq; parem & planè haud absimilem sententiam absoluerunt. Hic quidem his uerbis, Obsecro Domine,

mitte quem missurus es: alter in persona Messihę inquit, Mitte me, hoc est משיח quod in Arithmetica progressionē per artificiosum Cabalę modum, tum quatrilteram excellentiæ dignitatem, tum ipsum quoque iuxta Razielis traditionem superius commemoratam rectum nomen illius Messihę per æqualitatem numeri trecentorum nonaginta octo significat. Et iterum, Utinam dirumperes cœlos & descenderes. Alius sic, Excita potentiam tuam & ueni ad saluandū nos, Deus reuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. Alius, Expectabo Deum saluatorem meum. Alius, Ecce Dominus egredietur de loco suo & descendet. Alius, Deponet iniquitates nostras & proijciat in profundum maris omnia peccata nostra. Alius, Veniens ueniet & non tardabit, egressus es in salutem populi tui, in salutem cum Messiha tuo. Alius, qui consolabatur gentem nostram dicens, Abstulit dominus iudicium tuum. Rex Israel quatuor literis in medio tui erit, non timebis malum ultra. Dominus Deus tuus in medio tui erit fortis, ipse saluabit. Alius, qui in persona Messihę pollicebatur. Et erit sicut erat is maledictio in gentibus domus Iuda & domus Israel, sic saluabo uos & eritis benedictio, & erunt sicut fuerunt quando nō proieceram eos. Et alius ita, Orietur uobis timentibus nomen meum sol iusticię. Quid multis moror? omnes uno corde gaudere, uno ore omnes omnia bona dicere & laudare huius saluatoris illum diem, & optare illud tempus de quo Dauid coram Deo exclamauit, Mitte lucem tuam & ueritatem tuam, illa quieta bunt me, & reducent me in montem sanctū tuum & in habitacula tua. Super isto autem lucis uocabulo dixit Rabbi Salomon Gallus, Lucem tuam, id est regem Messiham, secundum quod scriptum est, Paraui candelabrū Messihę meo. Vnde certiores facti sumus nulla de se ductum esse opinione Dauid, quod ipse idem ille foret rex Messiha, qui genus humanum Deo conciliaret, tametsi diuinum emanauerit oraculum. Inueni Dauid seruū meū, oleo sancto meo unxi eum (quā uinctus dicitur Messiha) & ego primogenitū dabo illum, superiorem regibus terrę. In æternum custodiam illi misericordiam meam, & pactū meū fidele illi, & ponam in seculum seculi semē eius, & sedem eius sicut dies cœlorum. Contulit ergo Dauid spem omnem in semen suum, ob idque filium ex Bathsaba natum appellauit Salomonem, quod auditu receperat, credideratque Messiham, quo salus mundo ueniret utique principem pacis fore, iuxta Cabalam sibi reuelatam. In diebus eius erit abundantiā pacis donec auferatur luna. De alio igitur semine suo intelligendū fuit quod de filio Bathsabę, is enim Salomon admauit mulieres, per quas cor eius deprauatum est, ut sequeretur deos alienos, nec erat cor eius perfectum cum dño Deo suo, sicut cor Dauid patris eius. Quapropter suscitauit Deus satan contra Salomonē, ut ei non esset pax integra qui pacis solum nomen haberet. Quotquot igitur Cabalistarū sunt, qui uniuersam sa-

ſam ſalutem in Salomonem retorſerunt, alium quendam Salomonem intendunt quàm filium Bathſabæ, & aliud quoq; templum quàm eius Salomonis qui templum à ſe cōſtructum diruptionis iuri ſubiecit, cui prædixit Deus, Templum quod ſanctificaui nomini meo proijciam à conſpectu meo. Quade re peccatum originale non ualuerunt abolere, neq; Salomon hic, neq; templum hoc, quantumuis in Porta lucis à Cabaliſta, ſic ſcriptum extat, בתחלה בריאתו של עולם שכינה חיה שריות בתחתונים ובחיות השכינה למטה נמצאו שמים וארץ אחרים והיו המסורות והצינורות פועלים בשלימות ונמשכים מלמעלה למטה ונמצא השם ית' ממלא מעלה ומטה בא אדם הראשון וחטא ונתקלקלו השורות ונשתברו הצינורות ופסקה הבריכה ונסחלקה השכינה ונתפרדה החבילה אחרי' בא שלמה ובנה את הבית ואז חזרו הצינורות וההמשכות :

Id eſt, Initio creationis mundi diuina cohabitatio erat deſcē idens in inferiora, & cum eſſet diuina cohabitatio inferius, reperti ſunt cœli, & terra uniti, & erāt fontes & cannales actiui in perfectione, & trahebātur à ſuperiore ad inferius, & inueniebatur Deus complens ſupernè & infernè. Venit Adam primus & peccauit & diruti ſunt deſcensus, & confractę cannales, & deſijt aqueductus, & ceſſauit diuina cohabitatio, & diuiſa eſt ſocietas. Poſtea uenit Salomon & exædificauit domum, & tunc reuerſæ ſunt cannales ac deriuationes ſeu ductus, atq; reliqua. Vbi de Salomone loquentes Cabaliſtæ rei potius uidentur quàm uocabulo alludere, cum illud intelligant de uenturo quodam rege pacifico iuxta Iſaiæ uerba, quem nominabit ipſe miraculorum operator, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſeculi שר שלום id eſt, principem pacis. Sanè putauerunt aliqui Ezechiam regem hic fuiſſe designatum: ſed alij uerba legentes ſequentia, Multiplicabitur eius imperium, & pacis non erit finis ſuper ſolium Dauid & ſuper regnum eius, intelligunt de rege Meſſiha, qui ablaturus ſit uniuerſorum peccata, in animis hominum quotidiana bella & pugnas mouētia, quæ parentes noſtri peccauerunt, ut ſcripſit Ieremias in libro Threnorum, Patres noſtri peccauerunt, & non ſunt, & nos iniquitates eorum portauimus. Ita uideri quidem poterat Ionathæ Chaldaeo, qui pro Sar Salom, id eſt principe pacis traduxit ſuperiore in loco, משיחא דשלמא id eſt, Meſſiha pacis. De quo iterum Iſaias, Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & in cicatrice ac liuore eius ſanati ſumus. Hic erit ille Salomon, qui templum multo ſublimius eriget planè ſempiternum & indiſſolubile. Sic enim Cabaliſtæ ſcribunt, בית המקדש של מטה מבין בנני בית המקדש של מעלה : Id eſt, quòd domus ſanctuarij quæ eſt inferius, diſponitur iuxta domum ſanctuarij quæ eſt ſuperius. A Salomone igitur illius terreſtris templi conditore uſq; ad regē Iehoachin eundē qui & Iechoniah (habēt nancq; ambo nomina eaſdē literas tametſi trāſmutatas) expectatio ſalutis uniuerſæ apd' omnē cœtum prophetarū in uēturo Meſſiha collocata fuit, ab Iſaia uſq; ad Ma-

ad Malachiam qui aiebat, Statim ueniet ad templum suum dominator quem uos quæritis. Super quo R. Dauid Kimhi scribit, q̄ dominator hic sit Messiha, qui & ipse nuncius erit testamēti, quem Ionathan Chaldaus Rabona interpretatur. Post prophetas autē, expectatio salutiferi aduentus Messihg, totaq̄ Cabalística exercitatio qualiscunq̄ extat, quā recte in eiusdem Messihg sempiternā liberationem inglomerant, implicant atq̄ reducunt, omnis ea planē ad scribas legis & seniores quos appellarunt capita patrum, qui prae multitudine haud numerantur, & ad magni concilij uiros descendit, successiue recepta scholasticorū more, ab Ezra qui Cabalā tradidit Simeoni iusto, sacerdoti magno, synagoge prefecto, rursus ab illo recepit eius auditor Antigonus cum socijs suis, de quibus fuerunt Zadok & Bethus, radix hereticorū, unde dicti sunt Zadokai & Bethusai, ut scribit Iudas Leuita in libri Alcosder sermone tertio. Deinde Ioseph filius Ioetzer, & Ioseph filius Iohanan Hierosolymitanus, ab ijs Iosua filius Parahiah, cuius fuit discipulus quidam Iesus Nazarenus Machabgorū ætate, non ille Christianorū. Et Nithai Arbelensis, à quibus & Iuda filius Tabai, & Simeon filius Sota, de quibus Semeia & Abtalion, ab his Hillel & Samai qui habuerunt multa millia discipulorū, ab istis Rabbā Iohanā Ben Sdachai, & ille discipulos quinque fouit, qui fuerūt Eliesder, quē scribūt Eliezer filius Hircani, Iosue filius Hananiae, Ioseph Cohen, & Simeon filius Nathanael, & Eleasdar filius Arach. De Rabban Iohanan qui cētum & uiginti uixit annos sortitus est Cabalam suam Rabban Gamaliel, à quo Simeon filius, à quo ex liberis eius Iuda Nagid, qui magister noster sanctus dicitur, eum filius Gamaliel recipiēdo imitatus est. Hucusq̄ Cabalei, quorū dicta & reliquas sacrae scripturae allegoricas expositiones sequuti sunt Cabalistarū cœtus, Hanania filius Acafiæ, Abba Saul. R. Tarphon, Acabia filius Mahalalleelis. Hanania princeps sacerdotū, Hanina filius Thradionis, Hanania filius Hachinæi, Nehonia filius Hacona, Halaphtha, Duschai filius Iannai, Hanina filius Dusa, Dosa filius Harchinas, R. Akiba, Eleazar filius Azariæ, Eleazar Hasma. Rab Leuitam, R. Iohanan filius Baroca, post eum Simeon ex liberis. Deinde Tzadok, tum Iosi, hunc sequitur Ismael, & de alio genere R. Meir, à quo recepit Eleazar filius Iacob, & Iohanan Sandlar, & Eleazar filius Samua. Deinde Neorai, post quem Ianai & Mathathia & Samuel minor, & Elissa filius Abuiah, & Eleazar de Kaphar, & Iuda filius Thema, & Iosua filius Leui, & præter illos alij multi, qui aliquando propter disputationes Thalmudicas appellantur Thanaim, ceu dictatores, & propter summarum rerum meditationes ab inferioribus singulis ad excelsiora quæque reductas, à maioribusq̄ receptas, & posteris traditas, quibus toto studio innituntur Mekablim Hebraicē, ac nostra ætate à Latinis, autore Ioanne Pico Mirandulano Comite, ante quem nomen eorum Romanæ linguæ incognitum

cognitum erat, Cabalistæ aut Cabalici dicuntur. Tum Marranus, Nosti ne, inquit, eum uirum peritissime Simon, qui primus Latinis Cabalæ uocabulū prodidit. Et Simon, Noui nempe (ut opinor) ipsum, ait, olim domo exulantem apud Gallos & Allobrogas pulsumq; patria & fugatum acerrimè ab inuidis, quadam detestabili persecutione, propter eximia philosophiæ studia sua & nobile ingenium. Est adeò genus hominum (ut ait Terentius) qui esse primos se omnium rerum uolunt, nec tamen sunt, ex coruo fortè nati, quæ auis usque ad Coronei annos (ut est in fabulis) uestita prius albis plumis, posterius nigris, colorem indumenti eis præbet candidi & atrii, unde fratres atrati dicuntur, quippe uolucris ea ob impiam delationem semper odiosa Phœbo. Sed utrique uestrū nota est hæc Poësis: Hi tunc fuerunt cæstrum, hi mastiges, hi canes tam generosi & tam eruditi Christiani, nostro autem seculo multa Hebræorum arcana dogmata Romanis auribus perquàm doctè impertiti. Ad hæc Philolaus: Relictis, ait, rebus gestis ad Artem Cabalisticam (si mihi creditis) reuertendum nobis esse consulo, quoniam aliquanto post aduersperascet, & uota nostra uix dici queat, quàm aliò tendant. Percurri equidem singula, inquit Simon, nihil falsius de me ultra expectabitis. Et Marranus, Si sic (inquit) ego certè fregerim sermonem tuum ualde incommode. Nam orationis filum texebas, tum maximè aptum ei rei quam desideramus, & nihil erat quod magis placuit, quàm post rectam Cabalæ definitionem, nosse, quid illud sit quod præter cætera mortalium generi egregius reuelatum fuerit, tum quis quid reuelauerit, & quis receperit, quo in puncto mea interpellatione abductus es, id quod subdoleo. Quare mi tu, oramus, ut redeas. Ego uerò hilarè quidem obsequar. Simon inquit, Et tandem ad modum Artis, quem optare uos animaduerti properabo, nisi iam uespera imminet, quando & uos audiendo fortè cum fastidio, & ego ipse loquendo defessi sumus. Satis enim multa nobis tam breuibus horis exciderunt, & quæ mea fuit uel temeritas (si uultis) uel (quod uerius est) singularis erga uos dilectio, quod in tanta re fieri non debuit, omnia imparatus dixi quidem ex tempore. Tum Philolaus, At obsecramus uterque, compleas abacum calculo authorum, qui Cabalam & tenuerunt & tradiderunt, ne hoc sermonis membro, nondum perfecto, ad diuersorium nostrum, ut oportet, cœnaturi abeamus.

Quo dicto rursus Simon: Extant sanè, inquit, meo arbitratu Cabalistæ innumeraabiles (nec enim numero comprehendere refert) Eorum partim sunt, qui audire tantum, alij uerò qui & Auditores & Scriptores fuere: tamen, quando ita urgetis, recensabo perfunctorie

perfunctoriē nonnullos, quorum libri de Cabalisticis contemplationibus quotidiano ueniunt usu, quantum mihi suppetit memoria, quam non in omni parte omnes integri, aliquorum enim sola fragmenta enatarunt, reliqui pro dolor ita extincti sunt ut uix nominum recordatione doctissimorum hominum monumentis innotescant. Nam ut prisca patres uolumina iniquitate temporum & longo tractu annorum perdiderunt, cum haud mediocri posteritatis damno, quorum nostri tamen meminerunt, ita nos iam in ipso mundi sexto millennario uiuentes, maiorum nostrorum libros uel uetustate, quæ omnia consumit, uel bellorum malignitate, uel inundatione ac uastitate, uel improviso ignis casu, uel quandoque odio & inuidia turpi & detestanda, quæ incendiarios librorum inertes & stultos etiam quo nostro sollicitauit amissimus. Citantur ab hominibus fide dignis Hænoch libri & Abrahæ patris nostri, quin & Moyse allegat libros bellorum Domini. Iosue librum Iustorum, & uniuersitatem librorum Kiriath sepharim, quam Athniel duce Caleb expugnauit. Asuerus libros Memorabilium. Ionathas in Machabæis Libros sanctos de Spartiatis. Paralipomena commemorant libros Lamentationum: libros Samuel uidentis, & Nathan Prophetæ, & Gad uidentis, & Semeiæ Prophetæ, & Haddo uidentis, & Ahia Silonitis, & libros Iehu filij Hannani, qui omnes nusquam sunt. Querimur & bibliothecam Darij, ut est in Ezra, fuit ea in Ecbatanis preciosa. Pari exemplo innumeri nostro seculo autores periere, tametsi non dubitamus superesse plurima quæ ipsi nec dum uidimus, nec istam de me gloriam cum Mirandulano iactare possum, quod quæ ille quondam Ezra, de Cabalisticis secretis septuaginta conscribere uolumina iussit, ea mihi summa impensa conquisierim, cui ne tantidem propè auri & argenti sit, quo eos libros si superarent ac offerrentur licitari queam. Vtimur autem non adeò librosi attamen pro nostra uirili Abrahæ libro patris nostri, cui est inscriptio אברהם de creatione, quem non parum literati quidam assignant Magistro Akiba, profectò nobilibus scholijs ornatum, ut qui alioquin existat reconditus & obscurus. Et libro האור de Splendore, quem composuit Simeon filius Iohai, cum in quodam uasto & tenebricoso specu quatuor & uiginti annos delituit. Et libro הבהר de Candore, qui à uestris Lucidarius dicitur. Sunt & quos addidit in Cabala ille Abraham Alaphia, & insignes commentarij Ramban, nam ita collectiue nominatur Rabbi Moyse filius Nehmani super arcana legis, quem appellatis Gerundensem, & Commentarij omnium doctissimi receptoris Rabbi Mnahem Racanat super arcana Ramban. Et liber Perplexorum Ramban, in fine per mem, id est Rabbi Moyse filij Maimonni, quem uocant Moysen Ægyptium. Et liber שערי צדק id est, portæ iustitiæ, quem conscripsit Rabbi Ioseph filius Carnitolis. Et li-

ber שער אורה id est, porta lucis Magistri Ioseph (ut ferunt) Castilien-
sis in Hispania. Et liber האמונות id est, de credulitatibus, cuius autor
fuit in Asia Rabbi Saadia. Et liber סוד התורה de mysterio legis quem
fapiens ille Abraham Aben Ezra confecit. Et liber R. Hamai filij Hani-
na, qui dicitur eloquentissimorum caput in Cabala, & eiusdem autoris
liber העיון id est, speculationis. Alius deniq; liber פירוש קדוש id est
commentarium sanctitatis, quem scripsit R. Azarel. Et liber שמות id
est, de nominibus. Et liber Explanationū alphabeti, cuius est inscriptio
סוד פירוש האל פאכיתא ex R. Akiba. Et liber R. Ama שער חרוש dere-
conditis Psalmi unde uigesimi. Et liber היחיד id est, singularis de unio-
ne seu collectione, cuius meminit R. Abraham Aben Ezra de mysterio
legis capite primo. Et liber סודות id est, mysteriorum. Et liber Quæ-
stionum abstrusarum. Et libellus Cabalæ quem ædidi Azariel, alijs
Oriël Garonensis. Et liber qui prænotatur דרך האמונה ודרך חכמה de
fide & expiatione. Et liber radicum R. Ioseph Albō cui pariter Cabalæ
titulum præfixerunt, quamuis ille magis ethica commentetur quàm
anagogica. Extat demum liber elegantissimus in Cabala aduersum phi-
losophastros nomine Alkozer more Arabico, quem composuit R. Iu-
da Leui, cuius hæc sunt uerba : קבלה טובה אלא עם הלב הטוב id est,
Quòd non sit Cabala bona nisi cum corde bono. Vbi plurimum mihi
uius est sapienter à tam sancta contemplatione malignos sophistas re-
pulisse, qui tanquam muscæ morientes, omnis ungenti quantūuis pre-
ciosi suauitatem perdunt. Vtimur deniq; commentarijs in librū יצירה
Magistri Iacob Cohen & in eūdem librum cōpositione R. Ishac quem
inscripsit explanationē nominis sancti. Est liber etiam quem ædidi R.
Tedacus Leui de decem numerationibus Cabalisticis. Nolo addere li-
brum Salomoni, sub nomine Razielis inscriptum, quia est fictio magi-
ca: hætenus quidem rei meæ familiaris penuriam chartaceam quam ce-
teris non solebam certè uobis peregrinis planissime aperui, at mea ta-
men sententia nemo unquam de ista scripsit arte usq; dudum artificio-
sius, nemo distinctius, nemo lucidius quàm R. Ioseph Bar Abrahami
Castiliensis ciuis Salemitanus, tria huius facultatis uolumina studiosè
molitus, quibus omnem Cabalistarum institutionem fecit clariorem,
primum de dictionibus, secundum de literis, & tertium uolumen de
punctis. Eius libri titulus extat גן נועם id est, Hortus nucis, iuxta Sa-
lomonis cantica, In hortum nucis descendi, ut uiderem amœna uirgula.
Apparet nucem hanc esse ut pomum aureum argenteo retiaculo in-
clusum, ut legitur in Prouerbjs, Mala aurea in lecticis argenteis uer-
bum prolutum iuxta modos suos. Ita est Cabala pomum illud aureum
atq; diuinum argenteis filis, uidelicet ingeniosis institutionibus & hu-
manis artibus circumligatum, quale fieri consueuit aurificum opificio
qui subtilibus cælaturis aureum boni odoris pomum non omnino te-

gunt aut operiunt argento, ut nihil eius uideri queat, sed cauatis quibusdam foraminibus & argenteis cancellis tum pomi colorem emine-
re tum ambrae odorem efflare sinunt. Aspicientibus tamen longinque
totum id quod reticulatum est uidetur argentum esse integrum, pro-
pius autem intuentes si studiosè rimentur simul aurum quoque reperiēt,
& quo magis aurum ab argento distat, eo longè plus ab arte Cabalisti-
ca probatur differre Cabala, quamuis ambas species unum genus spiri-
tualis instinctus complectatur. Sed altera præcedit alteram ut oraculū
Hierophantas, utque unius generis aurum id quidem bonum est, illud
autem optimum, ad quem modum in Pētateucho de Heuila narratur,
quod aurum terræ illius bonum est, non enim illic scribitur optimum,
ut quidam legunt, sed bonum. Et in Isaia de Ophir, Dignabor hominē
plusquam aurum optimum & aurum de Ophir. Ita quicquid de sacra
scriptura homines optimarum artium amatores scientia naturali addi-
scunt, auro bono par est, & appellatur opus de Bresith. Quod uero sci-
entia spirituali recipimus opus de Mercaua dicitur, & auro æquatur
optimo atque purissimo. Scribunt enim Cabalistsæ ita, שמעשה בראשית
: חכמה הטבע ומעשה מרכבה הוא חכמה האלהות Id est, Quod opus de
Bresith est sapientia naturæ, & opus de Mercaua est sapientia diuinita-
tis. Et quoniam utraq; sapientia utcunque circa mundum & ea quæ con-
sistunt in mundo uersatur. Estque Thalmudistarum & Cabalistarū ea in
re unanimis arbitratus, quod duo sint mundi. Primus intellectualis,
qui uocatur עולם הבא id est, mundus ille uenturus scilicet quo ad nos.
Et secundus sensibilis, qui dicitur עולם הזה id est, mundus iste præ-
sens, quod ex uerbis sapientum nostrorum recepimus, de nominis di-
uini quadraginta duarum literarum studioso cultore, sic dicentium,
quod talis dubio procul existat, אחרב למעלה ותחמר למטה ויחל שני
: עולמים העולם הזה והעולם הבא Id est, Dilectus sursum & desidera-
tus deorsum & hæreditans duos mundos, mundū præsentem & mun-
dum futurum. Idcirco diuiduntur Thalmudici & Cabalistsæ seceden-
tes in duas facultates, tametsi ex creditis receptionibus ambæ similiter
oriantur & emanent. Nam utrique maiorū suorum traditionibus fidem
habent, etiam nulla ratione reddita. Sed hac distinguuntur deputatio-
nis ordinatione, quod omne studium, omnem operam, omne consiliū,
laborem & diligentiam, uniuersam quoque mentis suæ intentionem Ca-
balista foelix ille atque beatus à mundo sensibili finaliter ad mundum in-
tellectualem transfert & traducit. Thalmudista uero in mundo sensibi-
li permanet, ac animam uniuersi huius mundi non transcendit, quod si
quandoque licenter ad Deum & beatos spiritus pergat, non tamen Deū
ipsum ut immanentem & absolutum accedit, sed ut opificem causamque
rerum & circa sua creata occupatum. Angelos autem ad ministeria
quotidiana, diuineque uoluntatis effectus exequendos mancipat, altissi-
marum

marum rerum contemplationes ad hunc inferiorem mundum semper referens. Earum tamen facultatum altera sæpe alterius sensu mutuatur, & ad suum desiderium trahit. Enimuero quandoque studia ultro citro inter se communicant Thalmudici & Cabalei, ut actiua uita & contemplatiua, licet unum eundemque sacræ scripturæ contextum plerumque alter ad timorem seruilem, alter ad amorem filialem suo more lepida suasio- ne inuitet. Apparebit enim acri studio Thalmudista ille circa legis præcepta & mādāta residere, illa exponere, illa dirigere, illa uenerari & exo- sculari, ut nihil aliud rectè definiamus Thalmud esse quàm legis expla- nationem ad intentionem auctoris. Vnde Thalmudici מפורשים dicti sunt, & פרישי id est, expositores & pharesai, qui de suggestu & cathe- dra Moyfi semper instant operi, prædicant, & plebem hortantur cum propheta regio dicentes, Seruite Domino in timore; ac cum Iosue, Ti- mete Dominum & seruite ei. Quin & hoc ita facite, ac illud sic obmitti- te cum tali & tali moderamine, unde sexcēta & tredecim præcepta uno uerbo עשה לא תעשה comprehensa in duo capita redegerunt id est, fac ne facias, quæ uos affirmatiua & negatiua consueuistis appel- lare, multum scitu commoda & usu perquàm necessaria. Cabalistsæ au- tem quamuis teste ueritate uiri sint legem piè obseruantes, tamen con- templationi plus incumbunt. Ideoque appellantur אנשי העיון מבעלי התורה id est, uiri speculationis ex magistris legis. Hi curam reipubli- cæ ac priuatorum domi belliçæ ritus & consuetudines in iudicialibus & moralibus cum sua historia penes Thalmudistas relinquentes, ea si- bi tantum quæ ad animi quietem & tranquillitatem pertinent, & ad a- more Dei reseruarunt. Sic enim aiunt בנות כלל התורה שני דברים והם הקוץ והנפש והקוץ הגוף Id est, Intentio uniuersæ legis duæ sunt res, bona di- spositio animæ & bona dispositio corporis. Tota namque lex præcipue ad perfectionem hominis tendit, & secundum eam duas consequimur perfectiones, mentis alteram & alteram corporis, longe uerò dignior ea est & præminentia altioris quæ animam iuuat & uitam perpetuat, quanquam idonea corporis habitudo & debita compositio est tempo- re naturaçque prior. Igitur altiore loco & digniore gradu habendi sunt Cabalistsæ illam legis expositionem sequentes, quæ per quædam sym- bola mētis eleuationem ad superos & ad rem diuinam quàm maxime propellit, hanc appellant Greci uestri anagogicam institutionem, quæ non modo philosophia sit, sed & sophia ipsa, hoc est sapientia. Vnde merito sapientes denominantur, להלוי נגיד החיים ut concionator in- quit Salomon, quoniam pergunt illuc ubi est uita, & pro mortalium captu adhuc in corpusculis habitantes à tempore ad æternitatem, & ab infimis ascendunt ad summa. Facite periculum si uultis honorandi aduenire. In principio creauit Deus cælum & terram. Sanè cælum Thal- mudicis uocatur omnia uisibilis mundi quæ supra lunam sunt, & quæ

subter eam appellant terram. Deinde cœlum quoque interpretantur formam, & terrā esse uolunt materiā, quare in principio aiunt creauit deus formam & materiā, quarum denuo cōpositionem in singulis quibusque opifice oraculo fabrefecit, & omnia non tam manu tornauit quā nouies uerbo dolauit. Legitur enim *וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים* id est, & dixit Deus, Fiat lux, & dixit Deus, Fiat firmamentum, & dixit Deus, Congregentur aquæ, & dixit Deus, Germinet terra, & dixit Deus, Fiant luminaria, & dixit Deus, Producant aquæ reptile, & dixit Deus, Producat terra, & dixit Deus, Faciamus hominem, & dixit Deus, Ecce dedi uobis omnem herbam. Igitur perfecti sunt cœli & terra cum omni attinentia & tota suppellectili eorum, ut sunt quatuor elementa quę dicuntur tenebræ primo nominatæ, spiritus Domini, aquæ sub firmamēto, & arida. Sequuntur pariter & cætera mista quæ uulgo elementata uocant, ut aues & uolatilia, bestię ac reptilia, pisces & cete grandia, & eorum omnium dominator homo cui ex uniuerfis corporeis uni concessum est liberum arbitrium, quo ne male uteretur figuntur ei leges, promulgantur constitutiones, cōminantur transgressionis pœnæ. Cum item ignis influens nuncupetur cœlum, id est *שָׁמַיִם* quasi *אֵשׁ שָׁמַיִם* id est, ignis & aqua, & nihil ex se producat, sed producta solum cœlesti, hoc est humido calore foueat, tum recto quidem ordine recitantur in illo constituta fortissime influentia sol & luna, quibus ducibus omnes reliqui notantur exercitus, luminaria & stellæ, nox & dies, splendor & tenebræ, signa & tempora, dies & anni. Hæc itaque de globo corporeo & reclusis in eo mistis. Duo uero mundi à Cabalistis sunt recepti, corporeus & incorporeus, uisibilis & inuisibilis, sensibilis & mentalis, materialis & idealis. Inferior mundus & superior, cum legunt, In principio creauit Deus cœlum & terram, & ita symbolicè cœlum summa, terram infima designare putant, hoc modo interpretantes, *בְּהִתְחַלָּה בָּרָא הָאֵלֹהִים הָעֶלְיוֹנִים, וְהַתַּתְּיוֹנִים* Id est, Initio creauit Deus summa & infima, quo nimirum arbitrantur simplicem & immaterialem mundum summa continere, compactum uero & cemētarium hunc, infima, unde & legem diuinam Bresith de creatione promulgatam cœpisse ab ipsa litera beth, quæ in arte Arithmetica inter numeros duo significat, perinde atque sic notatorie insinuaret, duo principaliter creauit Deus, totum mundum supremum cum omnibus in eo degentibus, & totum mundum infimū, omniaque ad illum pertinentia. Nam Sin aliter, fuisset utique satis Moyse, ita scripsisse, *וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים שְׁמַיִם וָאָרֶץ* quod haud secus ac eodem illo more à Latinis legeretur. Initio creauit Deus cœlum & terram. Potuit enim summarium illud creationis non incipere à beth litera. Sicut Salomon in Prouerbijs, Dominus possedit me principio uiarum suarum, ubi sine beth & absque ulla alia præpositione ponitur principij dictio. Caterum præter consuetudinem duobus istis creatis adiunxit

bis

bis binos articulos א & ה. Vnum excellentis demonstrationis qui dicitur ha, & alterum omnimodæ comprehensionis qui constituit ex aleph primo alphabeti elemento & ultimo thau, & est id quod Græci aiunt alpha & o, & Romani prora & puppis, ubi uisus est per cœlū, omnia excellenter simplicia spiritualia complecti, ab aleph ad thau, id est à primo ad ultimum, & per terram similiter à capite ad calcem omnia excellenter corporalia & ijs contenta, nihilo tamen minus singula in ipso uno principio tanquam unicum creatum. Sicut Ezechielis rota in rota, cum suis quibuscunq; inuolutis uisa est una esse similitudo gloriæ Domini, & ut ipsius Rabbi Saadiæ in libro Amunoth, id est creditatum proprijs uerbis utar בחלמון בתור ביצה id est, Sicut uitellus in medio ouis, seu (ut ego ipse dicere soleo) instat alboris ouis unius, restaceo firmamento contenti, uitellum ipsum inglomerantis, ita primus mundus ille intelligibilis secundum implicat, ut tota uirtus eius inde gubernetur, quo fit ut constringantur utriq; uinculis concordie, adeo ut sæpe tam suas quàm comprehensorum naturas & appellationes mutua sibi libertate condonent. In secundo nanq; hoc est sensibili mundo sphaeræ nouem mouentur ab empyreo immobili, cui Metatron assiduo præest, at in primo nouem angelorum chori mouentur ab immobili Deo. Sicut in immobili silētio cunctorum creator primo simul omnia creauit, postea nouenario sermone ad proprias singula quæque distinctiones loquendo commouit. Nominatur & uicissim ignis seraph, aer cherub, aqua tharsis, ariel terra, & quæ in mundo sunt inferiori ea non parum multo meliore nota sunt in superioribus, quapropter hæc inferiora congruenter appellari queant uerorū exemplaria, & adumbrata supernorum imagines, signa, notæ ac symbola quibus mouemur ad cogitandum de supercœlestibus & angelicis substantijs uirtutibus & operationibus quodam tramite abstractionis uel assimilationis uia uel alia quadam ratione ac modo nobis carne indutis possibili. Vnde statuunt duos quoq; paradisos, alterum cœlestem & alterum terrestrem, in quibus præmia uirtutum consequantur utriq; tam homo terrenus quàm homo cœlestis, ut in huius orbis terra quādiu in corpore fuerit hospitatus tanquam in aliquo corruptibili horto uoluptatis, gloriam & honorem, gaudium & letitiam, omneq; desiderium delectationis suæ ob aliquius heroicæ ac præeminentis & à filijs huius seculi laudatæ uirtutis causam lucretur, quæ tamen umbræ sunt & res caducæ fumo similes. In cœlesti uero terra & uerius uiuentium supercœlesti ubi extat amœnitatis æternæ immarcescibilis paradisos, animæ hominis in uita mortali olim secundum uirtutem recte operati, nunc exutæ clemētissimus ille maximus & optimus Deus ostēdit omne bonum, quod ne uidere quidem antea potuisset tam graui & tam denso cadauere obscuri corporis onerata, illud nominatur & in Cabala & in Thalmud אִסְכַּלְרִיָּא

המאירה id est, Speculatio illuminans, hoc est uiuificans, quam uos cognitionem intuitiuam Dei appellatis, ut quæ contingat animæ separata per lumen gloriæ, ac à maturissime pensitantibus sola esse beatifica probetur. Nam alia fit per species connaturales quæ non est beatifica & איספקל ריא שאינה המאירה id est, Contemplatio quæ non sit illuminans uocatur. Nunc uerò quando clara Dei uisio & perpetua summæ diuinitatis fruitio, pro suprema hominis parte, intellectu & uoluntate beatis donantur, idcirco iure optimo ea nisi in supremo mundo contingunt nemini. Sica iunt Cabalistar, כי טרם שישגיג לראיה תפוד נפשו id est, quòd antequàm apprehendit hanc intuitionem separatur anima eius ab eo. Quare mortali hominì si quando Deus uideri dicitur, id per angelum fieri putatur, במראות המלאכים ut scribit Ramban Gerundensis in Exodo. Quamobrem pro duplici hominis conditione spiritali & corporali, ac pro duplicis mercedis retributione, duplicem, ut audiuiſtis, paradysum asserunt, ita dicentes, כי גן עדן ונתריותו עם העניינים שתראה במעשה בראשית כלן בנגד צורות השכליות ועליונות הן id est, Quia paradysus & flumina cum singulis rebus quas cernis in opere Bresith, omnia iuxta formas intellectuales & supernas sunt disposita, id ita sentio etiam cum auro de Heuila, bdellio ac onychino, cæterisq; infiniti pretij gemmis. Eodem modo & eadem forma duplicem gehennam scilicet duos tartaros esse deputatos idem Cabalistar asseuerant, superioris & inferioris mundi ad torquendum nociua corpora in tempore, ac animas prauas in æternitate. Nomen eis commune inditum est ארקה id est Arka, hic est tartareæ poenæ locus, qui præter cætera, septem immaniora durissimarum poenarum receptacula, criminum reis iusto Dei iudicio destinata comprehendit. Sicut Cabalista ille in Horto nucis, uolumine secundo, de septem habitaculis inferorum tractat his uerbis, שני מיני גיהנם הן עליון ותחתון : אחר לגוף בעולם הזה אחר לנפש בעולם הבא אחר זה : והמקום הכולל כל אלו הוא הנקרא ארקה כי בו הם גיהנם ושערי מות ועלמות ובאר שחת וטיט היון ואברון ושאר : id est, Duæ species Gehennam sunt, superior & inferior, una ad corpus in mundo isto, una ad animam in mundo uenturo post istum, & locus cōprehendens omnia hæc, est uocatus Arka, quoniam in eo sunt, gehennam, & portæ mortis, & puteus interitus, & lutum facis, & perditio, & fouea. hucusq; Ioseph Castiliēsis. Iam hæc uincula, hic carcer, hæc compedes, hæc seruitus, hæc captiuitas peccata noxiorum manent, tam corporum in mundo præſenti quàm animarū in mundo futuro, ut iustos æqua comitentur uirtutū præmia, & iniquos debita sequatur uitiorum tormenta. Quid nam aliud debetur rectius quàm uita & honor? quid aliud prauis quàm mors & horror? Nec id usq; adeo temporaliter intelligendū est. Sed ut Cabaliste uolunt etiam intellectualiter: sic enim scribunt צדיקים אמלו במיתה קרואים חיים ורשעים

: וְיָשְׁעוּ אֶפְרַיִם בְּחַיִּיתָם כְּרֹאמִים מֵהַמָּוֶת id est, Iusti etiam in morte sua dicuntur uiuentes, & maligni etiam in uita sua dicuntur mortui. Quo peritis in Cabala non erit obscura Dei sententia, In die qua comederis ex eo, morte morieris: uidelicet non corporali sed spirituali. Nam uixit Adam post esum uetitum ultra nongentos annos, in momento tamen ipso mox atq; legem transgressus erat, morte moriebatur. In peccato, inq; suo, toti humano generi & prolis futuræ propagationi æternis inferiorum habitaculis destinatæ fontico nimis & contagioso. Quousq; Dei placito ueniret Messiha ille redemptor, qui hominem in paradysum reduceret, non terrestrem sed cœlestem, & uitam liberis redderet, quam parens amilerat, æternam non temporalem, animæ non corporis, illam ipsam Dei familiaritatem & iucundissimum diuinitatis aspectum, omni uoluptate plenissimum. In hunc omnes ueri Cabalistsæ non sophistici totam suam fiduciam figunt atq; locant. In hunc omnia sanctarum scripturarum salutaria uaticinia retorquent. De terra promissionis, de Ierusalem ciuitate cuius participatio est in idipsum, de monte Dei, & loco sancto eius, & uia sancta, & sanctuario, & atrijs Domini, & templo Domini, & domo Domini, & porta Domini, & cæteris similibus multis, quæ Rabbi Moses Ægyptius in suo Misne, id est Deuteronomio, sic etiam intelligi de cœlesti beatitudine uoluit. Qua de causa multum & sæpe cum Thalmudistis certamus, & plurimum utriq; in duas imus sententias. Illi omnem liberationem regis Messihæ de corporali captiuitate seu uerius dispersione nostra conantur ad tumultum, ad strepitum armorum, ad expeditiones bellicas, ad expugnationes regionum & deuastationes terrarum, & Israelitici exercitus uictoriam referre, ut quondam saluatore Moyse legimus aduersum Chananæos & Palestinos nostris maioribus cōtigisse: aut saltem ad exquisitum euasionis ingenium quo sunt in alijs liberationibus, ut multi uasfrè, ut ego puto sanctè usi, quando tot seculis sub tot regnis dispersi exularunt, ut sub Babylonico annos septuaginta, sub Persico quinquaginta quatuor, sub Græco cētum & triginta, nunc sub Romano mille quadringentos nec dum finis. Nos contrà, meo arbitratu, rectius Cabalisticè Messiham esse uenturum putamus ad liberandum miseros humani generis mortales, de uinculis iniustitiæ originalis, ad dimittendum peccata, & ad saluandum pie Deo seruientiū animas in Adam patre nostro à uita æterna exclusas, usq; ad satisfactionem Messihæ, qui ut consummetur iusticia misericordis & clemētis Dei manum suam mittat & sumat de ligno uitæ & comedat de eo, ut per illum uiuamus in æternum. Ea satisfactio non in fastu regio, nec iactantia honoris ac gloriæ fieri debuit, eo quod originale peccatum à Messiha expiandum de superbia & elatione pululauit. Quin potius in humilitate ac tolerantia, non in curribus & in equis, sed in nomine dñi dei nostri, & nō in uictoria, nec humano trium

pho, sed in labore, ieiunio, uigilijs, fortitudine animi, contemptu cenodoxia, misericordia compassibili, amore Dei præcipuo, dilectione hominum recta, & in ipsa tandem heroica liberali ac spontanea morte, quoniam cōtra uitium sola uirtute pugnatur, & imperia, principatus, stemmata, coronas, huius seculi nemo sapiens unquam magni duxit. Quin hoc est sapere, gloriam huius mundi cōtemnere, quoniā cum interierit gloriosus diues, nō sumet omnia (ut inquit Psalter) neq̃ descendet cum eo gloria eius. Quicquid igitur de trophæis & de subiectione populorum scribitur in literis consecratis, id omne post creditam nihilominus historiam, si quæ facta enarrantur, de mundo tamen intellectuali & supernis potestatibus à Cabalisticis intelligitur, ita ut Messiha rex futurus optimo iure leuia & abiecta hæc istius seculi deliramenta magistratus honores & regna tanquam uana & stulta non modo neglecturus sit, uerum etiam contempturus, qui ad abolendum humane speciei reatum, & ad aperiendum uirtuti uiam adueniat. Vnde uerus ipse Messiha si recta ducimur ratione de solo Isaia nobili capite clarius cognoscetur, quod sic incipit *הנה ישביל עברי* id est, Ecce intelliget seruus meus, & sic desinit *ולפשיע יפגוע* & pro transgressoribus orabit, quo supra quàm dici queat miror, non absq̃ singulari apud ceteros exterarum nationum homines uerecundia (uobis ego solis confidenter loquor) Rabbi Salomonem & Dauidem Kimhi, aliosq̃ de nostra secta non parum doctos uiros nescio qua pusillanimitate, uel si fortè coram gentibus pudore, totum illic cōtextum Isaie de solo populo Israel nunc passim disperso torue interpretari, cum planissime sit de illo ipso Messiha prophetatum, quod Chaldaica Ionathæ traductio nominatim exprimit, dicens, *הנה יצלח עברי משיחא* id est, Ecce prosperabitur seruus meus Messiha. Hic est ille ab Isaia in spiritu prophetico uere uisus eo loci, homo dolorum & infirmitatis expertus, uultu abscondito, nullius honeste reputationis uir, diuina percussione tactus, despectus & uitatus, tonsus ut agnus, occisus ut ouis, à terra uiuentium abscisus, & cum sceleratis reputatus & inter filios hominum inglorius. At uero quid inter filios Dei? plane multum exaltatus & eleuatus & sublimis ualde. Nam generationem eius quis enarrabit, & Domini Dei uoluntas per manum eius dirigitur, & Dominus aboleuit in eo iniquitatem omnium nostrum, quia de scelere populi percussit eum. Ipse enim uulneratus est propter crimina nostra & attritus est propter iniquitates nostras, qui certe iniquitatem non fecit unquam, & non fuit dolus in ore eius. Sed Dominus uoluit contusionem eiusdem uulnerati. Quapropter cum sit ipse iustus dei seruus, multos iustificabit per agnitionem sui, & iniquitatem illorum ipse portabit, & peccata multorum tollit, & pro peccatoribus intercedet. De uero Messiha hæc omnia uidit Isaia & profectò non est mentitus. Ista firmiter est illa congregatio Israel

Israel iuxta Cabalistarum opinionem, & illud salutare Dei nostri tam saepe promissum ut iustificemur ביערו id est, in cognitione eius, non ut saluemur in tumultu nec in fuga, sed sub uno rege ac in uno fidei cōsistentes exercitu, liberemur in morte atq; cognitione Messihę qua finitur peccatum, & remouetur obstaculum clarę uisionis Dei, hoc est humani generis originalis ac cōtagiosus reatus. De quo sic in libro Cabalæ de fide & expiatione legitur, דרך מורה בח הנאצל שהוא בח הנכבד החתונה בשבע המורות שהם יג סורי סליחה שהעולם מתנהג בהם עד שיובלה חסא ויבא המשיח שהוא בח אלהי ובכח האצילות שהוא בח המלאכות : ובכח הנאצל במנה שהוא בח הנביא : תנוח עליו רוח השם רוח חכמה וכינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יהוה הרי שבע המורות שהמשיח מתנהג בהן להטיב לטובים ולחרוב את הרשעים ברכת : ברוח שפתיו ימית רשע :

Id est, Via demonstrans uirtutem gratificatam seu infusam, quæ est uirtus creata ducitur septem uariationibus, quæ sunt tredecim ordines expiationis, quibus mundus dirigitur, quousq; finitum fuerit peccatū, & uenerit Messiha qui est uirtus Dei. Et in uirtute gratiæ quæ est uirtus angelica, & in uirtute gratificata & infusa ab ea quæ est uirtus prophetæ, requiescet super eum spiritus Domini tetragrammati, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & timoris Domini. Ecce septem uarietates quibus Messiha utitur ad benefaciendum bonis, & ad destruendum malignos, secundum quod scriptum est, Et spiritu labiorū suorum interficiet impium. Hæc sunt commemorati uoluminis Cabalistici uerba, quibus monemur regem Messiham non manu sed ore, non armis sed spiritu, uincere populi Dei aduersarios, donare autem Dei gratia septemplīci pios, interficere cōp̄ impios, & hæc omnia spiritu oris, id est doctrina sua spiritali quā per uiros iustos & electos iusti discipulos, sparget ac seminabit in omnes gentes, per quod Isaie illud ad tempus Messihę relatum oraculum. Haurietis aquas de fontibus saluatoris Jonathan filius Vzielis Chaldaicè interpretatus est ihs uerbis, ותקבלון אילפן חרה בחרה מכחירי צירסא Id est, Et recipietis doctrinam nouam in gaudio ab electis iusti. Ea uerò est doctrina illa noua, quod uerum lumen luceat, & qui odit in tenebris est, & qui diligit uersatur in luce. Finis igitur preceptorum hic est, ut diligamus inuicem in doctrina Messihæ, שיורה העמים ללכת בדרך יתיה Id est, Qui docebit populos ambulare in uijs tetragrammati, ut scribit Rabbi Dauid Kimhi super eundem prophetam capite quinquagesimo primo in uersu, quia lex à me exhibet, quam scilicet qui fecerit saluabitur, qui contempserit peribit. Vetèra enim timoris sunt, noua charitatis של אהבה ישרה מלב שלם quæ est dilectionis rectæ ex corde integro secundum magistros nostros. Erit igitur Messiha exemplum uitæ omnium liberandorum, à quo uniuersa dependet mundi salus, quæ dicitur salus æterna, & exponitur à nostris per omnes dies seculorum, ubi legitur Israel saluatus est in Ihu salute æterna.

æterna. De quo nonnihil scribitur in libro Cabalæ Hacadma והוא סוד
מלך המשיח שיבא במחרה בימינו שכל פעולתו תחלה על ר"ה וגם ר"ה שהוא
סוד יום השביעי והוא השם שמו שלם והשלם כל המלאכה על ידו
 Id est, Et hoc est arcanum regis Messihæ qui ueniet cito in diebus no-
 stris, cuius omnis operatio incipiet in u.h. & etiam i.h. quod est myste-
 rium diei septimæ, & hoc nomen, est nomen suum integrale, perficie-
 turq; omne opus in manu eius. Ecce definitum est à sapientibus Caba-
 listis omnia per Messiham fore perficiēda, & rotam eius operationem
 fieri sacratissimis quatuor literis i.h. u.h. in mysterio diei septimæ, non à
 numero uidelicet dierum sic appellata, sed à transitu de uita actiua ad
 uitam contemplatiuam, id est in ipsa quietudine animi & pacata tran-
 quillitate, secedendo ab huius mundi nimia sollicitudine & à cimenta-
 rijs operibus patratīs. Scriptum est enim, Et requieuit die septimo ab
 uniuerso opere quod patrarat. Quamuis autem Thalmudistæ multa
 regi huic attribuant nomina, ut intelligere licet ex plurimorum docto-
 rum allegationibus in libro Sanhedrin uolumine Helek, citatis à capi-
 te ubi scribitur: Et Rabbi Iohanan dixit, Messihæ quod est nomen: usq;
 ad locum, Suscepitq; Rabbi Eliezer dicens, Dies Messihæ. Et post in
 multis eorum scripturis, sicut commentarijs in Canticum synagogæ,
והוא נקרא ראש וראשון Exponuntur nomina Messihæ Silo, iñnon,
 David, Hanina, germen, iustus, consolator: ea tamen singula putantur
 agnomina uelut imaginaria, instar septem exemplorum illic recensito-
 rum, quæ sunt, arca, propiciatorium, tabulæ, uirga Aaron, urna man-
 næ, & spiritus Dei. Sed iuxta Cabalistas unum hoc nomen ineffabile
ויהי audiuiſtis quàm sit proprium Messihæ, quod integrabit & perfici-
 et nomen eius substantiuum, docent enim credi oportere hoc esse
 nomen suum integrale, quod piè sancte q; integratur in miserationibus
 cui nemo Thalmudista inficiator subrepat, cum dixerit magnus ille ma-
 gister in Thalmud commemorato in loco, quòd nomen Messihæ ue-
 niet appellandum consimiliter Hannina, id est misericordia, citando
 uersum Ieremiæ 16. quem tamen licenter ac improprie Romani sic le-
 gunt, qui non dabunt uobis requiem. Sed ea non est etymologica in-
 terpretatio. Ita enim rectius me iudice legatur, quòd non dabo ad uos
 misericordiam. Hoc Ionathan Chaldaeus traduxit רחמי id est, mi-
 serationes, ut qui secundum Thalmudistas dicere uellet, quòd uobis
 ambulantiſ in prauitate cordis, ut Deum non audiat, non erit
 Messiha qui nominatur miserationes, quo clarè innotescit ברחמים id
 est, in miserationibus de medio i.h. u.h. nomen fore proprium salua-
 toris Messihæ, cuius & dignitas & officium, tametsi rigore ac seueri-
 tate constet iuxta regis Dauid uaticinium absque ullius controuersia
 de ipso Messiha expressum, Iudicabit populum tuum, inquit, in iusti-
 tia, & pauperes tuos in iudicio; tamen quoniā iudiciū. i. משפט secundū
 omnes

omnes Cabalistas cum iustitia etiam admittit clementiam. Sic enim legitur in Portæ lucis, capite 4. **בִּי הַמִּשְׁפָּט חֲצִי וְבִי הַחַסְדִּים חֲצִי** Id est, Quod iudicium est partim rigor & partim clementia, quibus modis primi lapsus reconciliatio per iteratam unionem, & nouam quandam populi cum Deo desponsationem futura est, ut Hosea prædixit: Sponsabo te mihi in iusticia & iudicio. In misericordia & in miserationibus, ubi ponitur, **בְּרַחֲמִים** Ne quis igitur putet illum ipsum Messihæ aduentum ex aliqua iuris necessitate ac non potius de gratia mera & dono Dei liberalissimo esse destinatum, rectè imponetur huic saluatori nomen clementiæ inclytum, quod ex omnibus literis tam uocalibus quàm consonante solam misericordiam & præterea nihil aliud significantibus erit compositum. Id quod fore conijcimus per sanctas quatuor literas quibus tanquam notis & symbolis ineffabile depingitur, & per Sin consonantem, quo nomen ineffabile nominatur. Tritum enim in Cabala est, quod hæc nota Sin exponitur **שֵׁן** per notariacon **שֵׁן יְהוָה** **נִקְרָא** Id est, Nomen tetragrammaton uocatum, hoc est prolatum. Nullæ autem sunt literæ aliæ quibus sola nudè misericordia designatur, nisi hæc quinque i. h. u. h. & consona Sin, id est s. De uocalibus quatuor in libro Portarum iustitiæ, sic legitur, **וְהָיָה סֵר שְׂאֵמֶרֶל בִּי הֵנָּה יְהוָה יִרְצָא** **מִמִּקְרָא יִרְצָא מִמִּדָּה וְחֲמִים** : Id est, Et hoc est mysterium quod dixerunt Magistri nostri, quorum memoria sit in pace, quod ecce quatrilterum (inquit Micha) i. h. u. h. egredietur de loco suo, egredietur per proprietatem miserationum. De consonante autem Sin, uniuersi Cabalisticæ qui non sunt nescij in Cabalística **גִּמְטְרִיא** Sin literam totius in se complexus quatrilteri ex Arithmetica proportionem rationem continere, haud inficias ibunt: eandem quoque ab ea possideri proprietatem clementiæ ac misericordiæ. Omnium igitur hominum salus de sola Dei misericordia expectanda est, quod palam expressit Habacuk deum sic alloquens, Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Vbi David Camhi quem nostri appellant Himhi (sicut alij pronunciant Rabbi, & Alemania dicit Ribí, per facilem uocis a in i conuersionem, ut & de Græcis ac Latinis extat par iudicium, illi enim Grammatiki & logiki, nos Grammatica & logica, illi mitir nos mater, ita Samson Simson, & Camhi Kimhi, & alia plura) Ille inquam David ludæus Hispaniensis, per nomen **רחם** id est, misericordiæ illic positum secundum Arithmeticā proportionē Cabalisticē, hoc est symbolicè intelligendū esse docet Abrahā, quasi Habacuk, sic diceret, O Deus cum tu ira peccati nostri tangeris, memēto seminis Abrahæ cui promissisti quod in eo benedicent uniuersę cognatiōes terrę. Et rursum, O deus tu illū affatus es, benedicent in semine tuo omnes gētes terrę. Vt autē indicaret Habacuk ipse, quod nā futurū esset illud semen subiūxit, Egressus es in salutē populi tui, in salutem cū Messiha tuo, ubi idē D. Kimhi, sic scribit, **וְהָיָה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד** .i. Hic est

est Messia filius David. Aio igitur cum sapiētibus Cabalisticis omnium nostri ueram salutem in Messiah pendere quotquot attingimus illum. Quo fit ut ab omnibus nos rebus creatis quoad possumus absoluētes per omnes gradus ascendere ac migrare in eum conemur, ut ipsum si minus cōsequamur, at uel assequamur certe, pro singulorum quorūq; uirili. Nam hic est noster ipse, in cuius aduētum omnis lex à nobis etiā intellectualiter refertur, & non Moyse tantum scriptura, sed & prophetarum & quicquid in Hagiographis continetur. Totum nanq; id contextum quod Essrim Varba, id est uiginti quatuor nos dicimus, & uos Biblia nominatis, totum inquam וַרְבָּא id est, legis appellatione nuncupamus. Vt in Daniel. cap. 9. Ambulando in lege Domini Dei nostri quam tradidit coram nobis per manum seruorū suorum prophetarū. Hanc solam scripturam decreuimus tam stabilem & adeo esse firmam ut super eam cogitatus omnes nostros tuto fundare queamus, & sublimēs speculantium hominum cōtemplationes haud perplexim locare, tum quia summi Dei uoce promulgata sit: tum quia tantis energiæ uiribus in hominum contemplatissimorum mentibus solet operari, ut per eam de quibuscunq; libet mistis ad simplicia, de simplicibus ad simplicissima, de causatis ad causas, & à mundo deniq; inferiori ad superiorem, à superiore ad Messiam qui mentis nostræ obiectum supremum & in ultimo gradu cōceptibile sit tanquam ad regem seculorum ascendere ualeamus, per quem planè tandem in Deum transeamus incomprehensibilem: tum etiam quoniam per has sacras literas quasi per scalam Iacob, cacumine tangētem coelos cui Deus ipse innitatur nostri ascendunt angeli & descēdunt, uectores hinc precum inde donorum, qui ultro citroq; portant hinc inde suppetias, ut ex uestris quidam ait. Et profectò nihil sentio aliud etiam quod uel fingi posset animum nostrum arctius Deo, perinde atq; aliquod stamen introtexere quàm illā ipsam cuius mentio sit sacram scripturam, quæ nos primo in diuinorū admirationem ducit: tum in eorum pro humano captu agnitionem, deinde in illum ardentissimum qualitercunq; cognitæ diuinitatis amorem, præ se ferentem certissimum spei effectum. Per hanc cum Ezechielis animalibus & rotis de terra eleuamur, ut cum euntibus eamus, & cum stantibus stemus. Hic est solus ueræ contemplationis campus, cuius singula uerba, singula sunt sacramenta, & singuli sermones, syllabę, apices, punctaq; eius plena sunt arcanis sensibus, non tantum nobis autoribus, uerum etiā Christianis attestantibus. Hæc est Cabala quæ nos humi degere nō sinīt, sed mentem nostram extollit ad altissimam comprehensionis metam, quæ tamen nequeat animam Messihæ rationabiliter transcendere, nisi quodam incōprehensibili intuitu quasi uia metamanei raptus, quo putamus haud impossibile Cabalisticis nobis in spiritu propè tertium mundum corripī, ubi est Messia omnibus inferioribus

ribus influēs. Mundi enim generalissimi numero tres sunt. Primus materialis, secundus formalis, & tertius informis. Seu quando sic uultis primus inquam infimus qui & sensibilis, secundus supremus & mentalis qui & intelligibilis, & tertius *ὑπερσώφρων* id est, supersupremus, uel si dicere sicut supremissimus, incomparabilis & diuinus. Mundum autem censerī primum quo ad nos uolui hunc corporeum, ceteris subsistentem, ordine fortē peruerso, qui iusta ratione in genere causarum fuisse debebat ultimus, quasi receptaculum omnium superiorum. Iste constituitur primo ex cœlis & cœlestibus, secundo ex elementis & elementatis, tertio ex natura humana & singulariis hominibus, qui dicuntur Hebraicē *עולם הקטן* Græcē *μικρόσμους* & Latine paruus mūdus. Vniuersum hoc corpus, ut Aristoteli uestro placet in libro de Mundo, est globus ex cœlo & terra & ijs contentis naturis constitutus, quippe cum septem habitaculis cœlestibus, & septem habitaculis terrestribus, quæ quidem enumerat R. Mnahem Racanat in capite 25. Leuitici nominibus istis primo ad cœlum pertinentibus, *שמים רקיע שחקים וברל* ארץ ארסא גיא יבשה הרבה תבל חלר : Secundo ad terram : *מעון מבין ערבות* Septem quoq; habitacula inferorum Ioseph Salemitanus in Horto nucis (ut paulo superius audiuiſtis) nominatim recitauit. De Microcosmo autem id quoq; haud clām est omnibus nobis, ad hominis conditionem, quamlibet in partem respexeritis septem attinere, quæ sunt corpus, anima, & ex ijs cōpositum quod *נפש* appellamus, ut est illud regis Sodomorum *נפש לי נפש* Id est, Da mihi hominem, ex quatuor scilicet potentijs animæ compositum, & quatuor qualitatibus mundi maioris, qui sanē mundus cum sit animatus illustratur mente propria, quæ dicitur Metatatron. Secundus est mundus supremus intelligentiarum separatarum quæ à Cabalisticis appellantur *שבלים נפירים* à philosophis autem Hebræorū *נפירות נפירות* Eum quidem mundum & speciebus plenum, & formis, & mētibus solutis, & angelis, complectitur, ambit & regit ipsa Messihæ anima, quæ apud Cabalistas est ideata Idea omnium uitarum, ad quam refertur omnis uitalitas indiuidualis, specifica, & generifica. Inde quasi ex uiuario depromitur uita omnis, & nominatur à Cabalisticis terra uiuentium, *לפניו ררשו בפסוק תוצא הארץ* *נפש חיה למינה ור נפש של משיח :* Id est, Ideoq; commentantur in uersiculo, Producat terra animam uiuentem ad speciem suam, hæc est anima Messihæ. Quæ uerba leguntur ita in Portæ lucis capite secundo, Et sicut in mundo humano, qui dicitur Microcosmus, animæ hominis dominatur mens, ita mundo cœlesti dominatur Metatatron, & mundo angelico dominatur anima Messihæ, & mundo incomparabili dominatur Adonai. Quin etiam sicut lux mentis est intellectus agens, ita lux Metatatron est Sadai, & lux animæ Messihæ est Elhai, id est Deus uiuus, & lux Adonai est Ensoph. Cumq; consultissimus rerum natura.

lium scrutatoribus facile uideatur superioris naturæ infimum, cum inferioris naturæ supremo communicare, in tantum quidem ut sepius de proximè connexis dubitari possit, contigua sint an continua, & cuius nam existat naturæ illud quo continua uniuntur, haud secus atque id quo equi pes & eius ungula conueniunt, corneum ne sit an carneum, propter immediatam existentium connexionem. Idcirco etiam nunc magis sine iniuria dici arbitror, quòd homo Microcosmus & mundus sensibilis ille magnus, cōmunicant in mente. Mundus item corporeus & mundus intellectualis, cōmunicant in Metattron, qui est intellectus agens primi mobilis, unus cum natura cœlesti tanq̃ inferiori, & cū natura angelica tanq̃ superiori, mundus aut̃ supremus cū mūdo tertio in cōparabili ac supersupremo cōmunicant in anima Messihæ quasi essentia quadā utrinq̃ & angelico & diuino mūdo cōtinua, nec enim interstitio ullo anima Messihæ, & Elhai distant. Sed est Elhai fons aquarū uiuentiū, & anima Messihæ riuus uitæ. Tertius mundus est deitatis, qui cōstituit̃ ex eo quod Seraphim uocauerunt Sanctus Sanctus Sanctus tetragrammatus. Diciturq̃ in Deuteronomio, Magnus potens & terribilis, seu potius reuerendus. Magnus ante creationem, potens in creatione, & reuerendus post creationem. Et hic est אהר id est unus, immo magis proprie, principium unitatis, quia Aleph designat principium, & had, unum: quasi principium unius, omnia in sua simplicitate unitatis complicans. Cuius talis est emanatio secundum Cabalistas רוח רב רב קול Id est, Spiritus uerbum uox. Sic enim Rab Azariel in commentario sanctitatis, post etiam ea que nunc recitauī scripsit his uerbis, מרוח יוצא הדבר והקול בלא פתוחת שפתים ובלא רביר לשון ולא נשמת אדם : Id est, Ex spiritu producitur uerbum atq̃ uox, non per apertionem labiorum & non per sermonem linguæ, nec anhelitu hominis. Et hi tres unus est spiritus, quia unus est Deus, ut in libro Ietzira de creatione legimus his uerbis, אהת רוח אלהים חיים כבוד הוא ומבורר שמו של חי העלמים קול ורוח דבר וזו היא רוח הקודש שתיים רוח מרוח : Id est, Vnus spiritus Deus uiuens, benedictus ipse & benedictum nomen eius qui uiuit in secula, uox & spiritus & uerbum, & hoc est spiritus sanctus, duo spiritus ex spiritu. Hæc Abraham pater noster. Et iuxta id quod Rab Hamai, in libro העיון de speculatione scripsit. Hi tres qui sunt unum, inter se proportionem habent, ut אהר מיוחזר יחיד id est, Vnus, uniens, unitum. Quin & paulò superius idem ait, רהם ראש ראמצע וסוף Id est, Et sunt principium & medium & finis, & hæc sunt unus punctus, & est ארוז הכל id est, Dominus uniuersi. Sic in uolumine citato. Mundus itaq̃ ille tertius incomparabiliter summus ex istis tribus quæ sunt unum constitutus, quasi ex summa essentia, potentia & operatione, in æternum & ultra extenditur, nec concauus, nec conuexus, nec carinatus, nec superficiem habens. Nam ut scribit Azariel in libro

in libro pridem allegato sanctitatis, הוא ראשון בלי החלה והוא אחרון בלי
: רבנה Id est, Hic est primus absq̃ initio, & hic est ultimus absq̃ ter-
mino, sanè quo ne cogitatus quidem nostri pertingere possunt, & no-
minatur Ensoph, id est infinitudo, quæ est summa quædam res secun-
dum se incomprehensibilis & ineffabilis, in remotissimo suæ diuinita-
tis retrocessu & in fontani luminis inaccessibili abysslo se retrahens &
contegens, ut sic nihil intelligatur ex ea procedere, quasi absolutissima
deitas per ocium omnimoda sui in se ipsa clausione immanens nuda si-
ne ueste ac absq̃ ullo circūstantiarum amictu, nec sui profusa, nec splen-
doris sui dilatata bonitate indiscriminatim ens & nō ens, & omnia que
rationi nostræ uidentur inter se contraria & contradictoria, ut segrega-
ta & libera unitas simplicissime implicans, sic enim legitur in libro de fi-
de & expiatione, כבר אמרתי לך כי המוציא יש מאין אינו חסר ובי היש הוא
באין בענין אין והאין הוא ביש בענין יש ללמוד שהאין הוא היש והיש הוא האין
Id est, lam dixi tibi quod producens ens de non ente nullius eget, & q̃
ens est in non ente quo ad rem non entis, & non ens est in ente quo ad
rem entis. Et infra, Quo discas q̃ non ens est ens, & ens est nō ens, ita
illic scriptum legitur. Istud autem omnem nostrum intellectū transcen-
dit, qui nequit contradictoria in suo principio combinare uia rationis,
quoniam per ea quæ nobis ab ipsa natura manifesta fiunt ambulamus,
quæ longe ab hac infinita uirtute cadens, ipsa contradictoria per infini-
tum distantia connectere simul nequit, ut quidam Germanorum philo-
sophissimus archisflamē dialis annos paulò ante quinquaginta & duos
posteritati acceptum reliquit. Temporalium igitur curarum grauami-
ne semoto & anilium disputationum sophismatibus contemptis, felix
Cabalista per Cabalam, id est recepti & crediti semitam tenebras erum-
pit & prosilit in splendorem quo attingit lumen, & sic à lumine migrat
in lucem & per lucem, quantum humana potest capere natura, illud ue-
rum luminare comprehendit sub modo entis, non autem nō entis, nisi
fiat hoc per omnium abstractionem quæcunque non sunt principium
absolute primum. Cumq̃ frequenter hac uia per ineffabile gaudium &
alacritatem spiritus ipsa mens Cabalistæ intra profundæ taciturnitatis
secretum humilia deferens atq̃ terrena, ad supercoelestia & inuisibilia
transfertur omnem transcendentia humanum sensum, tunc & si adhuc
mortali in cute hospitatus, tamen socius sit angelorum, perinde atq̃ do-
micilij supercoelestis quidam inquilinus, cuius tam crebra conuersatio
in cœlis esse cognoscatur, & tum quandoq̃ cum illis tanquam uiarum
suarum comitibus ad altiora spaciatur, animamq̃ Messihę uisitat, quan-
doq̃ autem ad inferiores tam coelestes q̃ cæteras naturę uirtutes angeli
co ductu, nec tamen sine propria quoq̃ ratione descendit, & earum di-
gnitates operationesq̃ intelligere ac singulari honore uenerari studet.
Vnde oritur intima Cabalistæ cum angelis amicitia, per quā aliquādo

nomina diuina ritè cognoscens, res admirandas cōficit, quæ uulgus miracula nominat, ut R. Meir per nomen diuinum uel ab ethnico prolatum ipsam uxoris suæ sororem à corruptione diuersorij lupanaris præseruauit, quam ui prostitutā nullus ganeonū uerbo dicto etiam quantumuis robustus uiolare ac stuprare ualuerat. Hæc in Portæ lucis exordio, & alia id genus plurima cum suis autoribus recitantur. Tamq̃ facili eiuſcemodi erat patrum memoria Cabalistis miraculorū operatio, ut n̄ ab inuidis & prophanis sæpius ignominiose uersuti magici cognominarētur, quasi non illa opera perfecisset Michael, sed multo maximè Samael, uidelicet per incātationes Ægyptiacas & arcana quedā, tametsi uirga Cabalistarū semper deuorat uirgas præſtygiatorū, & salubrius agit quodcunq̃ diuinum quàm ullum dæmoniacum. Semper enim ad hominū salutem tendit Cabalæ artificium, contrā uerò semper ad perditionē uergit magicæ uanitatis ueneficium, hoc per nomina tenebrarum & cacodæmonum, illud per nomina lucis & beatorum angelorū, de quibus nisi more nostro Sabbathi feriatuſ dies iam uesperī hac ipsa hora ingrueret, quoniā huc attinet, tanquam huius artis fructus quem adeo desideratis ego sanè tum quicquid sentirem magis ample tractarem. At parum abest quin nox ruat optimi uiri, secedendūq̃ nobis est, non modo ne præcepti negligēs multa uapulem, uerūm ne etiam professioni Cabalicæ defiam, si hoc Sabbatho ultra Sabbathai, qui est Saturnus suprema arcana & recondita labore operoso effodiam, ac non potius silentio remorer, & ocio perfruar tantisper, dum sequens dies prætereat. Cætera hic perendie uel quotoquoq̃ loco utut elegeritis de arte Cabalistica explanabimus. Tum Philolaus, Es inquit difficillimas dicendi partes sortitus nostri causa, qui post meridiem adortis nobis tot res tam admirandas & tanto numero perpetua oratione protulisti, quāquam nulla planè moueri uisus molestia. Et ille tum, Amor inquit erga uos meus ut spero mutuus omnem molestiā abstulit. Quòd nisi adessent seriæ, nō putarem mea interesse uos tales ac tantos discendi gratia huc profectos ita Cabalæ doctrina ieiunos & inexpletos dimittere, sed parendum est legi. Ad hæc Marranus, Ego uerò Simon rectè fateor nunquam me à cuiusquam conspectu magis doctum abiisse, mihiq̃ uel si malis ambobus ut pro hoc quoq̃ recipiam abs te quidē cumulate quātum id temporis pati creditum est sat esse factum. Mox Philolaus, Tu solius, inquit, tui causam Marrane agas uelim, ego nondum istis quanquam maximis & ad doctrinam Pythagoricam familiarissime accedētibus, tamen auidiori mihi copiosius hauriendis, fore satisfactum putauero, si non cōperendinata dies finem artis afferat. Quare post Sabbathum istud tuum Simon, quando singulari tua comitate nos ita fers, redibimus. Et ille, Redite dum ait intrepide ac inter ea ualete bona ualetudine.